

Létezik-e tanítható társadalomszerkezeti modell?

Dr. Kavacsánszki Máté

- Történész, etnográfus, közpolitikai szakértő

MTA-DE Néprajzi Kutatócsoport

MTA-DE „Magyarország a középkori Európában” Kutatócsoport

DRK Dóczy Gimnáziuma

MTA-DE

Néprajzi Kutatócsoport

„Magyarország a középkori Európában”

MTA-DE

Lendület kutatócsoport

Témakörök

1. Problémafelvetés: a rendszerváltozás??

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

1. A rendszerváltozás öröksége

piacgazdaság

Polgári
társadalom

Társadalmi
önreflexió

1. Problémafelvetés: a rendszerváltozás??

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

Rétegződés, mobilitás, szegénység

Egyéb lehetőségek

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

(A.) Iskolázottság

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

A 25–64 éves népesség legmagasabb iskolai végzettségének alakulása a népszámlálások alapján

(%)

Iskolai végzettség	1980	1990	2001	2011
Általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb	29,2	14,4	4,1	1,9
Általános iskola 8. évfolyam	35,4	37,1	30,6	16,9
Középiskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel érettségi	9,9	16,1	23,5	28,7
Érettségi	17,9	21,0	27,6	31,5
Főiskolai, egyetemi végzettség	7,6	11,5	14,3	21,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

Az általános iskolai tanulók száma a nappali képzésben

Ezer fő

1400

1200

1000

800

600

400

200

0

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

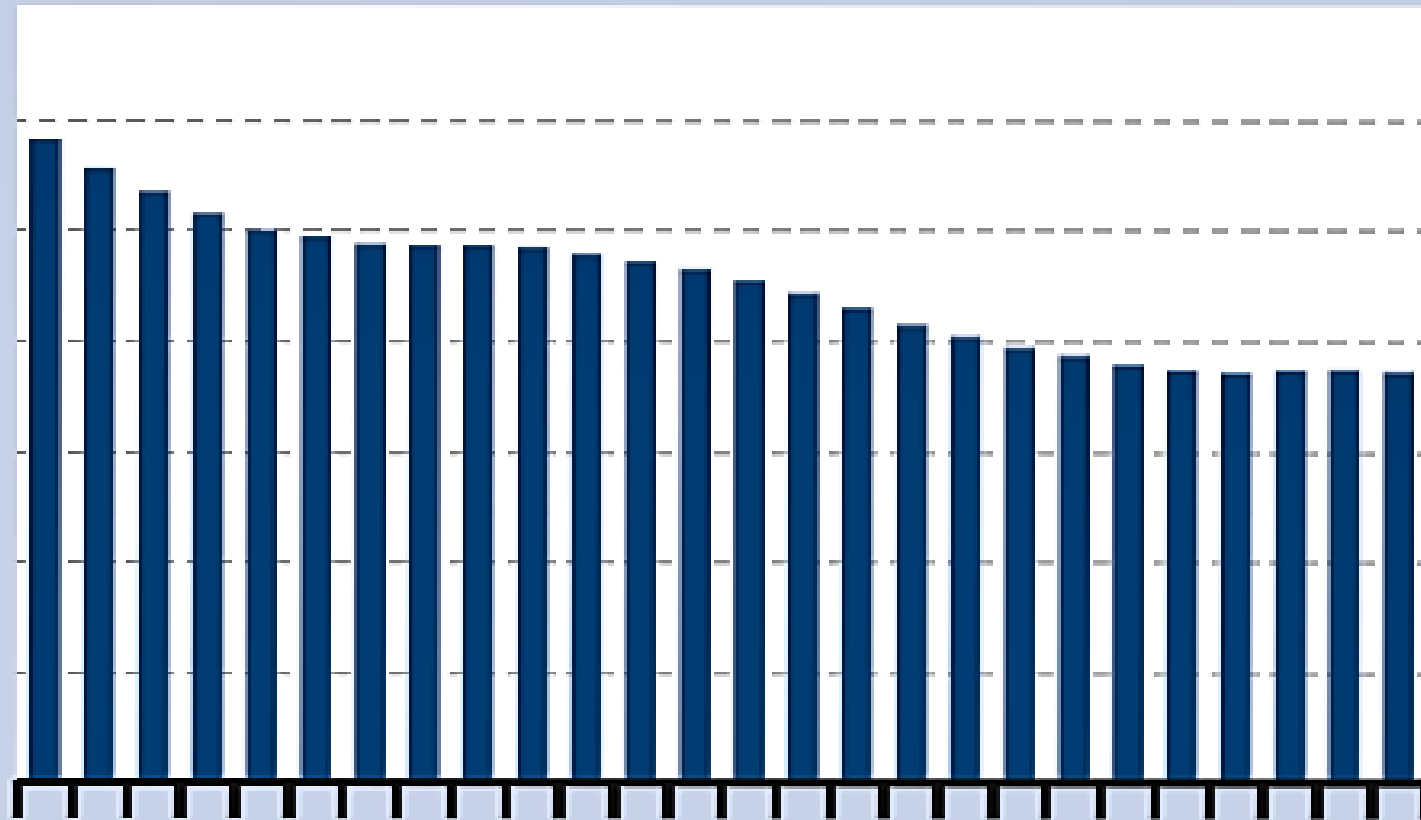
2011

2012

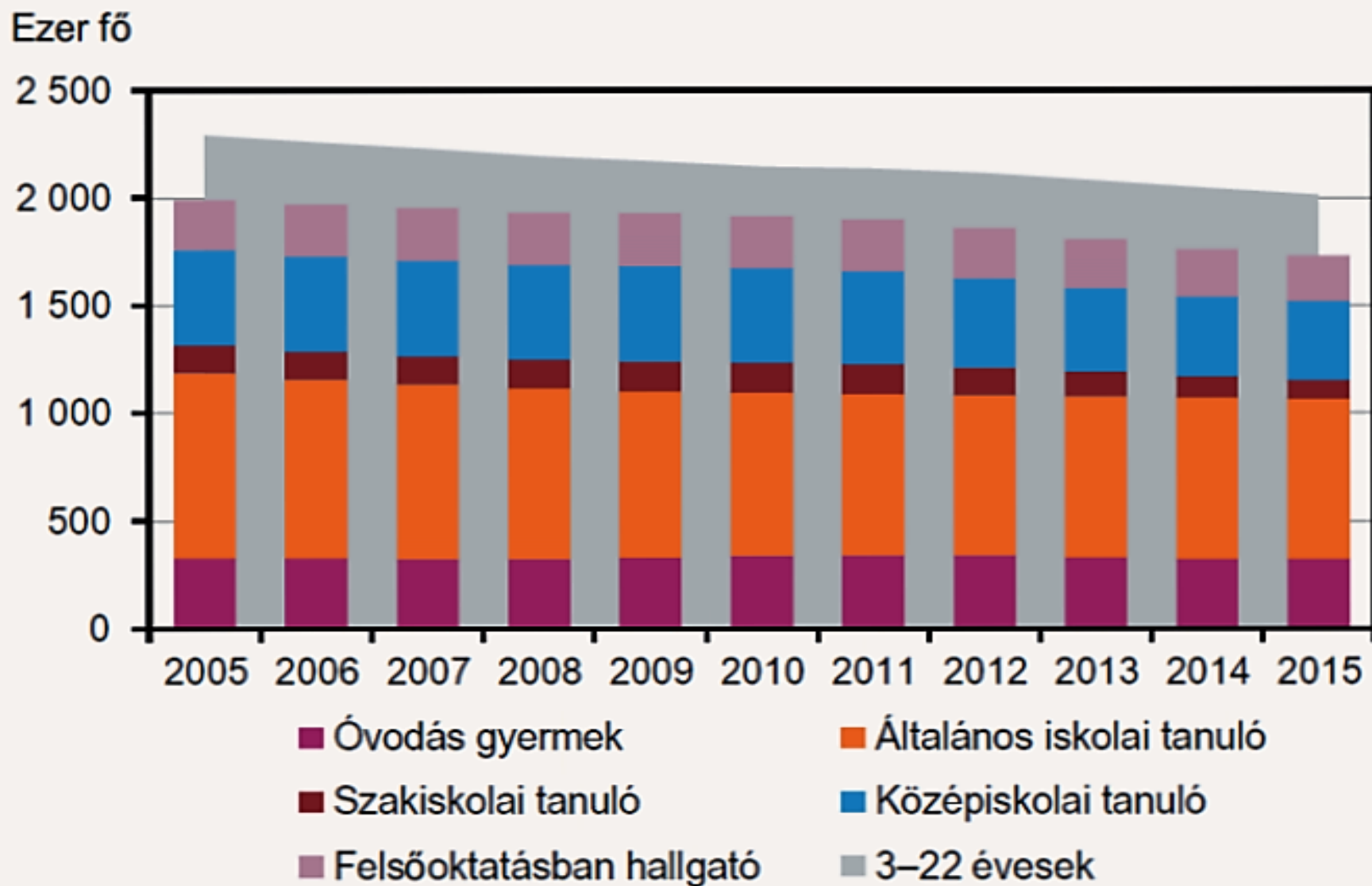
2013

2014

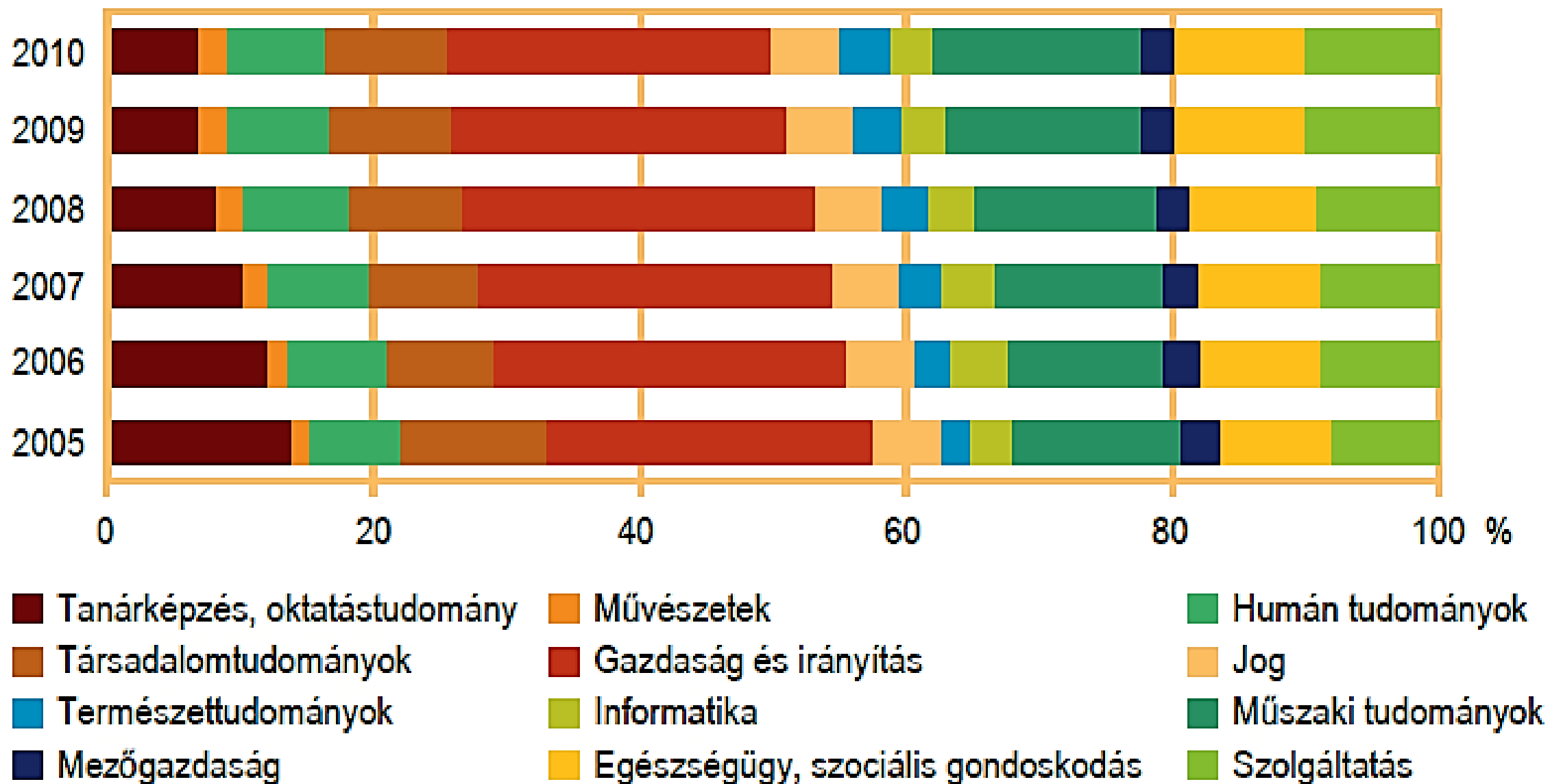
2015

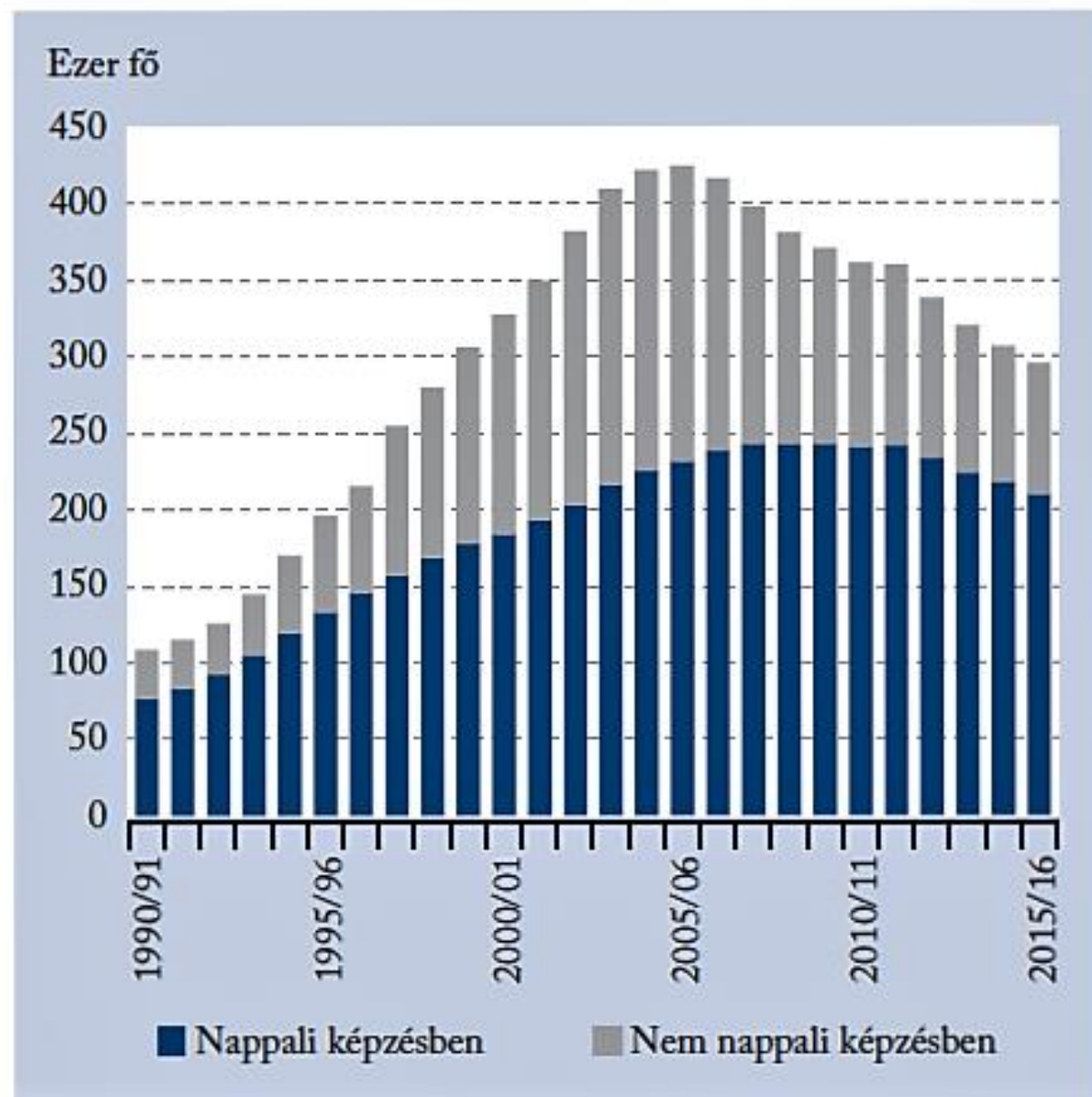
Az óvodás gyermekek és a tanulók számának alakulása a nappali képzésben

2.4.1. ábra A hallgatók megoszlása képzési területek szerint

A felsőoktatásban tanulók létszáma

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

(B.) Foglalkozásszerkezet és aktivitás

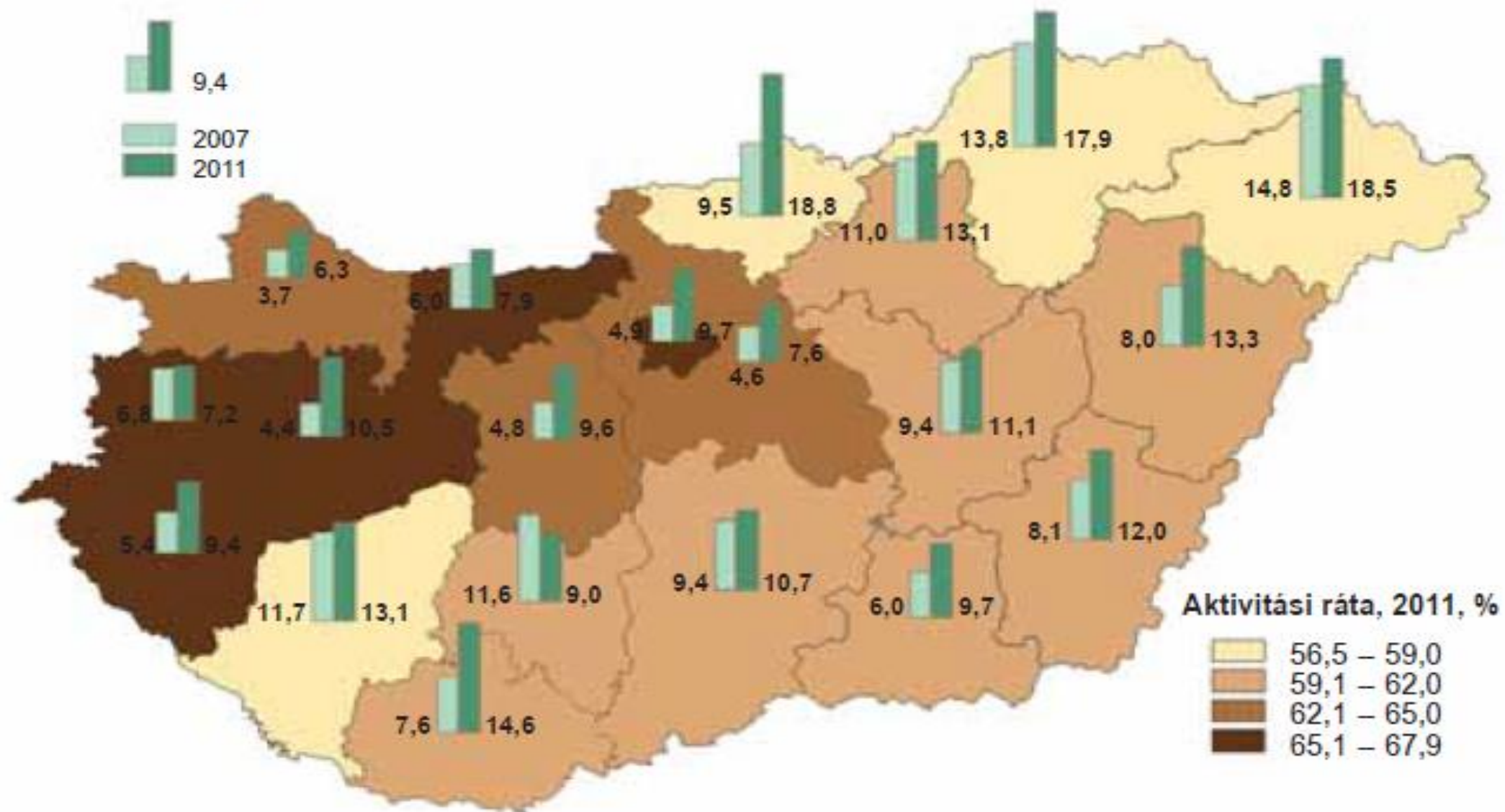
3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

3.1.1. ábra A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása és a munkanélküliség

Munkanélküliségi ráta, %

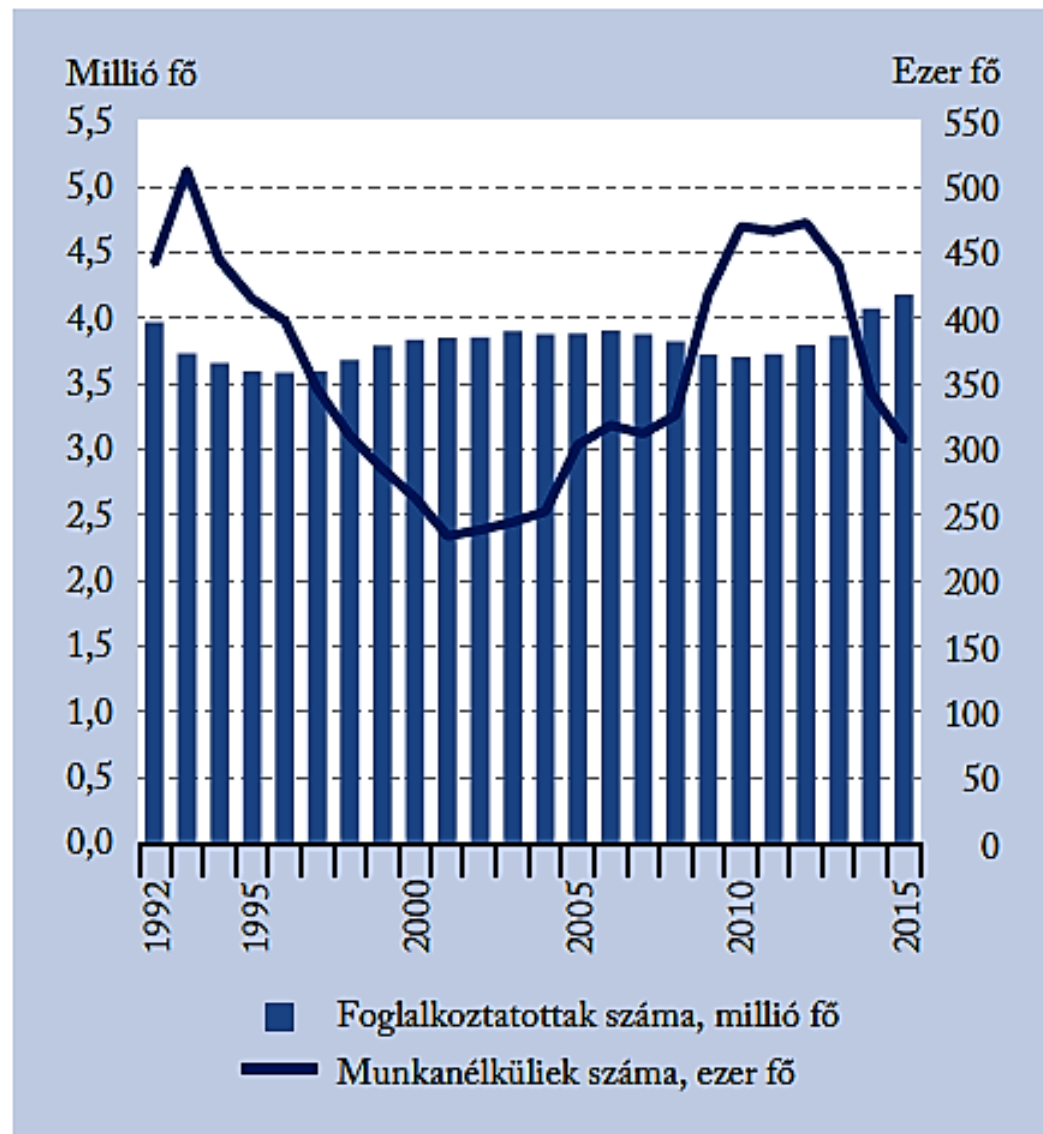

Összefoglaló adatok

Megnevezés	2012	2013	2014	2015
Foglalkoztatottak aránya, % ^{a)}	56,7	58,1	61,8	63,9
Munkanélküliségi ráta, % ^{a)}	11,1	10,2	7,8	6,8
Sikeres szakmai vizsgát tett tanulók				
száma összesen	64 839	58 409	55 353	48 640
a szakiskolákban	32 642	26 855	26 573	24 205
a szakközépiskolákban	32 197	31 554	28 780	24 435
A felsőoktatás nappali tagozatán hallgatók				
a 18–22 éves népesség százalékában	37,5	36,5	36,5	36,7

Mutató	2015	2015. szeptember–november	2015. október–december	2015. november– 2016. január
		A 15–64 éves népességen belül, %		
Munkanélküliségi ráta	6,8	6,3	6,2	6,2
Foglalkoztatási arány	63,9	65,0	64,8	64,5

A 15–64 éves foglalkoztatottak és munkanélküliek számának alakulása

A 15–64 éves inaktívak munkaerő-piaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2015			Változás az előző évhez képest		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	316,6	475,4	792,0	-11,6	-7,2	-9,0
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	3,1	236,9	240,0	+4,0	+0,9	+1,0
Munkanélküliként ellátásban részesülő	27,4	22,9	50,3	-26,9	-34,0	-30,3
Tanuló	345,1	343,7	688,8	-2,2	-1,5	-1,8
Ápolási díjban vagy árvaellátásban részesülő	13,9	33,5	47,4	-0,2	+11,2	+7,6
Egyéb inaktív	91,3	138,0	229,3	-6,2	-9,2	-8,0
Összesen	797,3	1250,3	2 047,7	-7,6	-4,7	-5,9

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

(C.) Jövedelmi tagolódás

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

A havi nettó átlagkeresetek alakulása, 2015

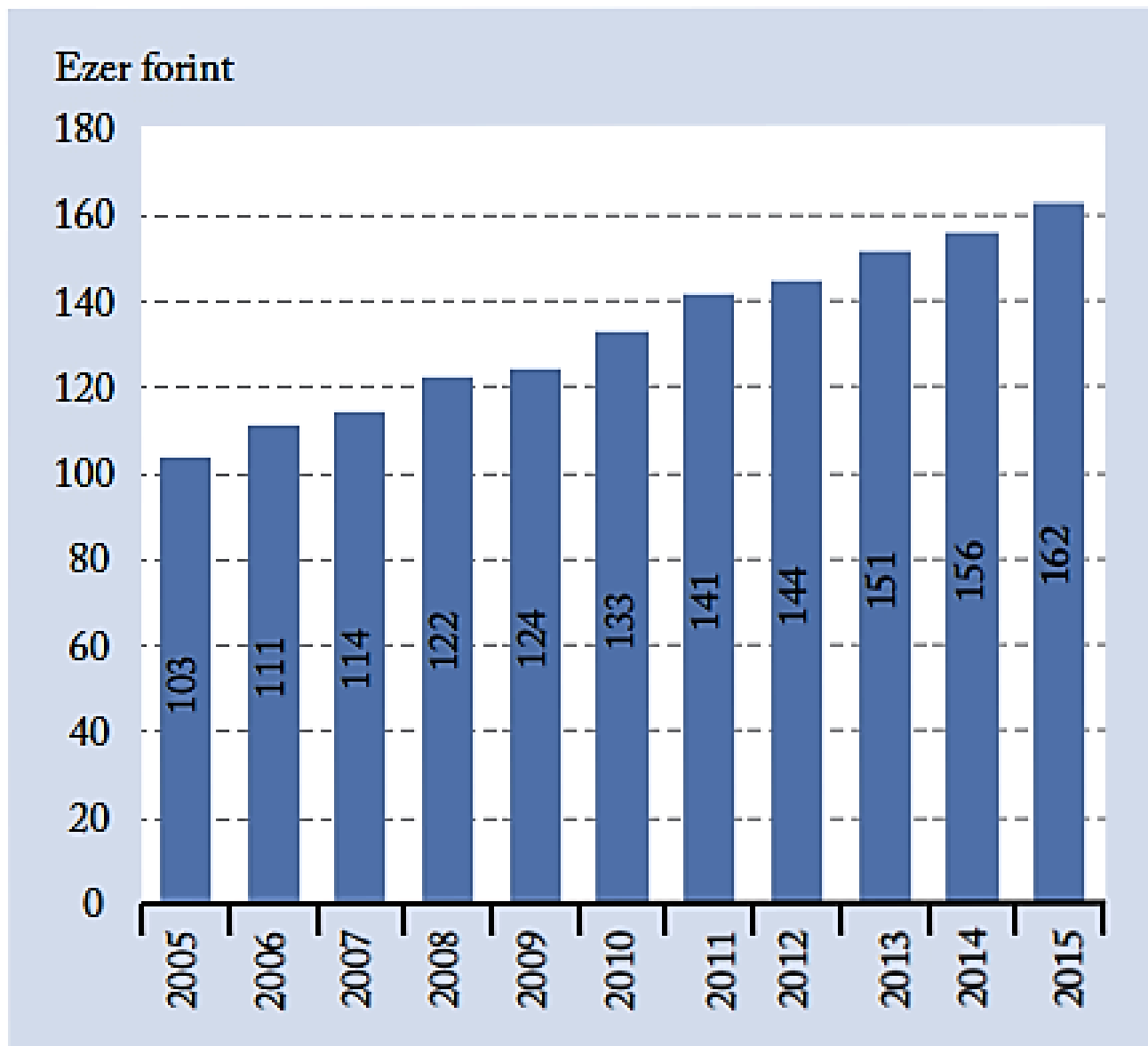
Megnevezés	Összesen		Közfoglalkoztatás nélkül	
	forint	változás az előző évhez képest, %	forint	változás az előző évhez képest, %
Versenyszféra	171 900	3,9	172 800	3,8
Költségvetés	144 200	5,0	167 800	6,2
Nonprofit szervezetek	143 800	3,3	157 700	3,2
Nemzetgazdaság összesen	162 300	4,2	171 000	4,5

Összefoglaló adatok

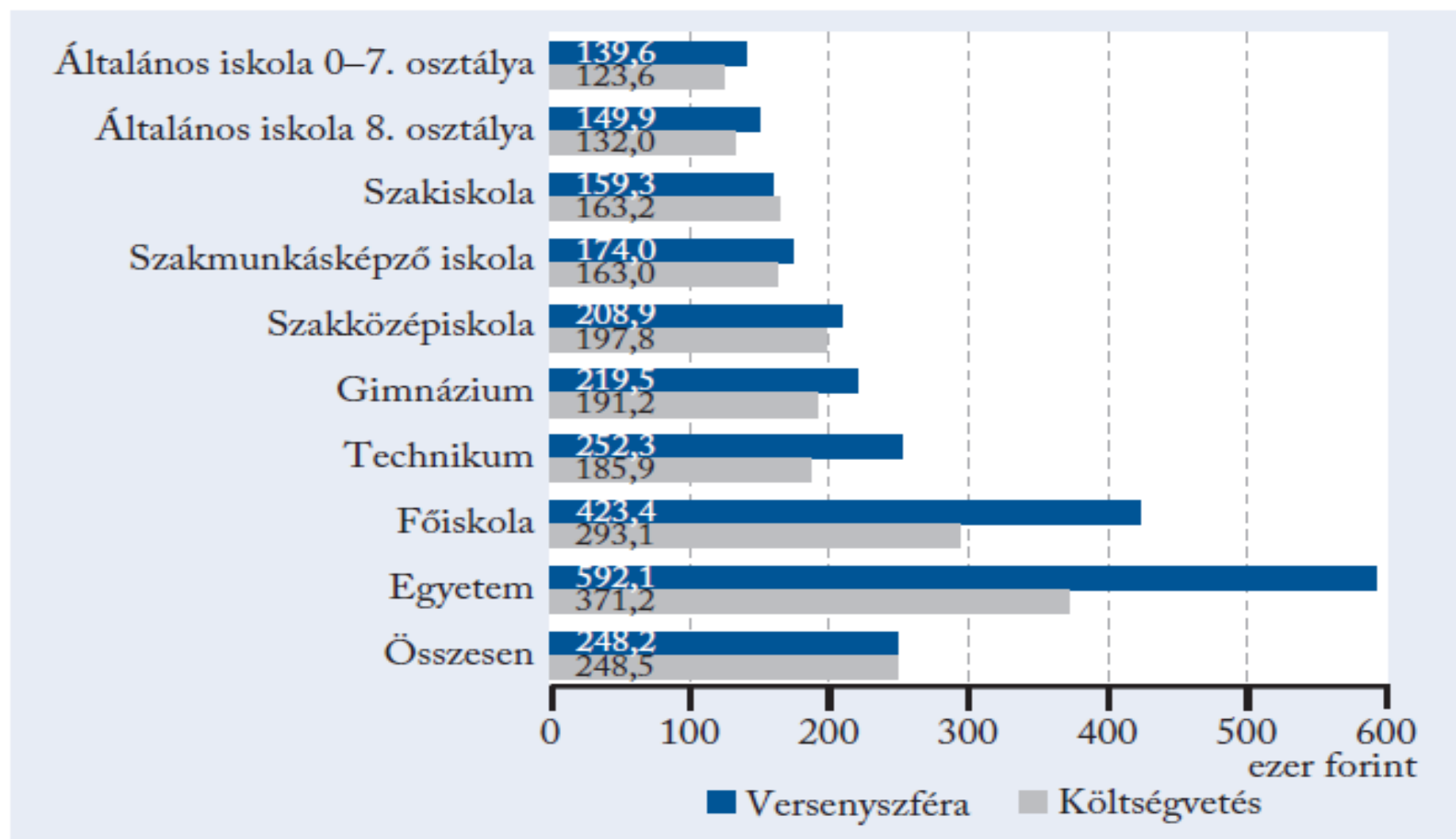
Magnevezés	2012	2013	2014	2015
Alkalmazásban állók átlagkeresete, forint/hó				
bruttó	223 060	230 714	237 695	247 746
nettó	144 085	151 118	155 690	162 275
Reálkereset-index, 2010. év =100,0	98,9	102,0	105,3	109,9
Nyugdíjra, ellátásra, járadéokra és egyéb járandóságra fordított kiadások a GDP százalékában	11,7	11,5	10,8	10,4
Öregségi nyugdíjasok havi átlagos ellátása, forint/fő ^{a)}	104 610	112 781	115 786	118 439
Fogyasztóiár-index, 2010. év =100,0	109,8	111,7	111,5	111,4
Épített lakások tízezer lakosra jutó száma	10,6	7,4	8,5	7,7
Lakáshitelállomány a GDP százalékában	12,3	11,0	10,3	8,9
Kiadott könyvek száma	11 645	11 388	11 555	12 572
Száz lakosra jutó színházlátogatás	52	59	65	66
Száz lakosra jutó múzeumlátogatás	84	92	89	99

^{a)} Januári adat.

A havi nettó átlagkereset alakulása

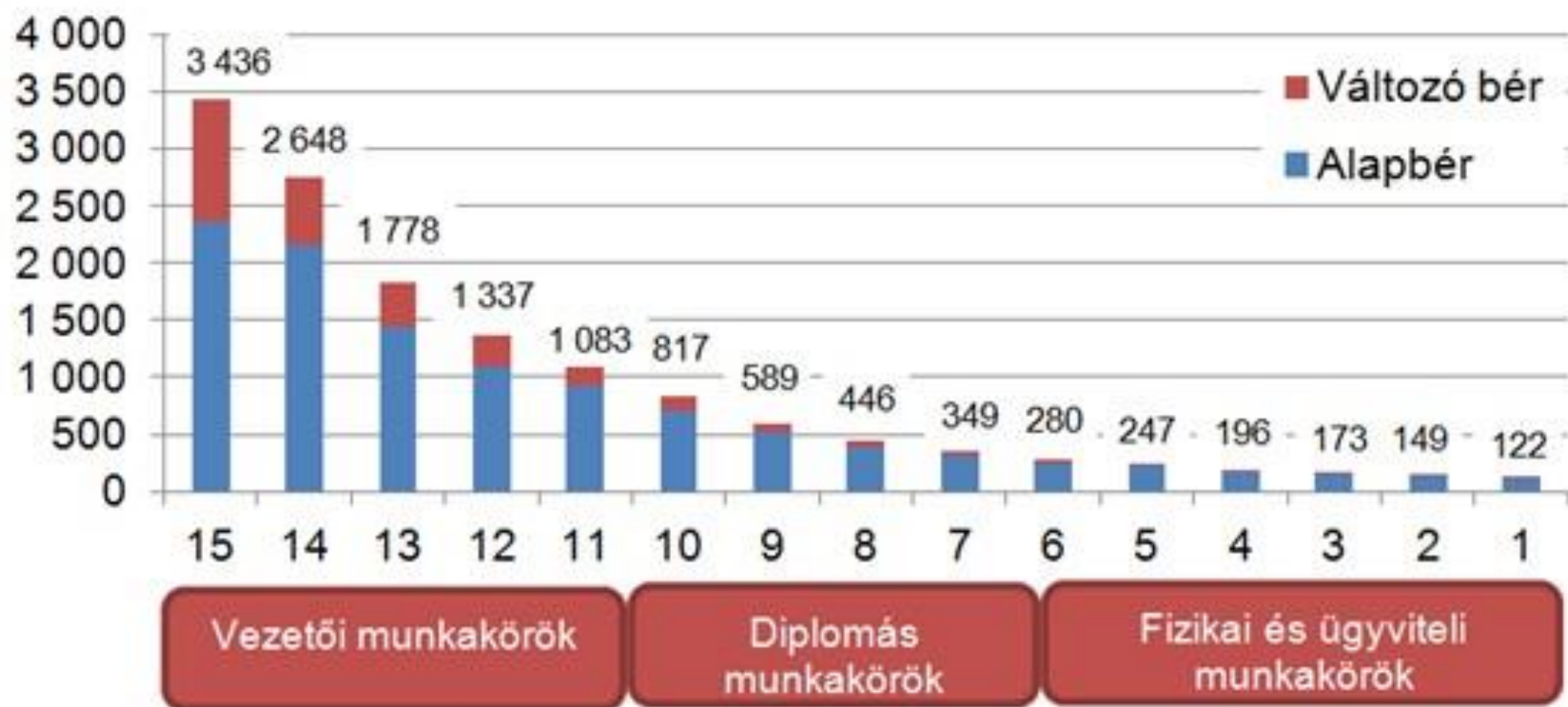
A bruttó teljes kereseti átlag iskolai végzettség szerint, 2014*

* Közfoglaltak nélkül.

28-szoros eltérés a legmagasabb és a legalacsonyabb bérek között

(havi átlagos összjövedelem 2015 nyarán - eFt/hó)

4. Rétegződés, mobilitás, szegénység

(A.) Rétegződés

(B.) Mobilitás

(C.) Szegénység

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

4. Rétegződés, mobilitás, szegénység

(A.) Rétegződés

(1.) elit

(2.) Jómódúak

(3.) Középrétegek

(4.) Kispolgárság

(5.) Marginalizáltak

4. Rétegződés, mobilitás, szegénység

(A.) Rétegződés

(1.) elit

(2.) Jómódúak

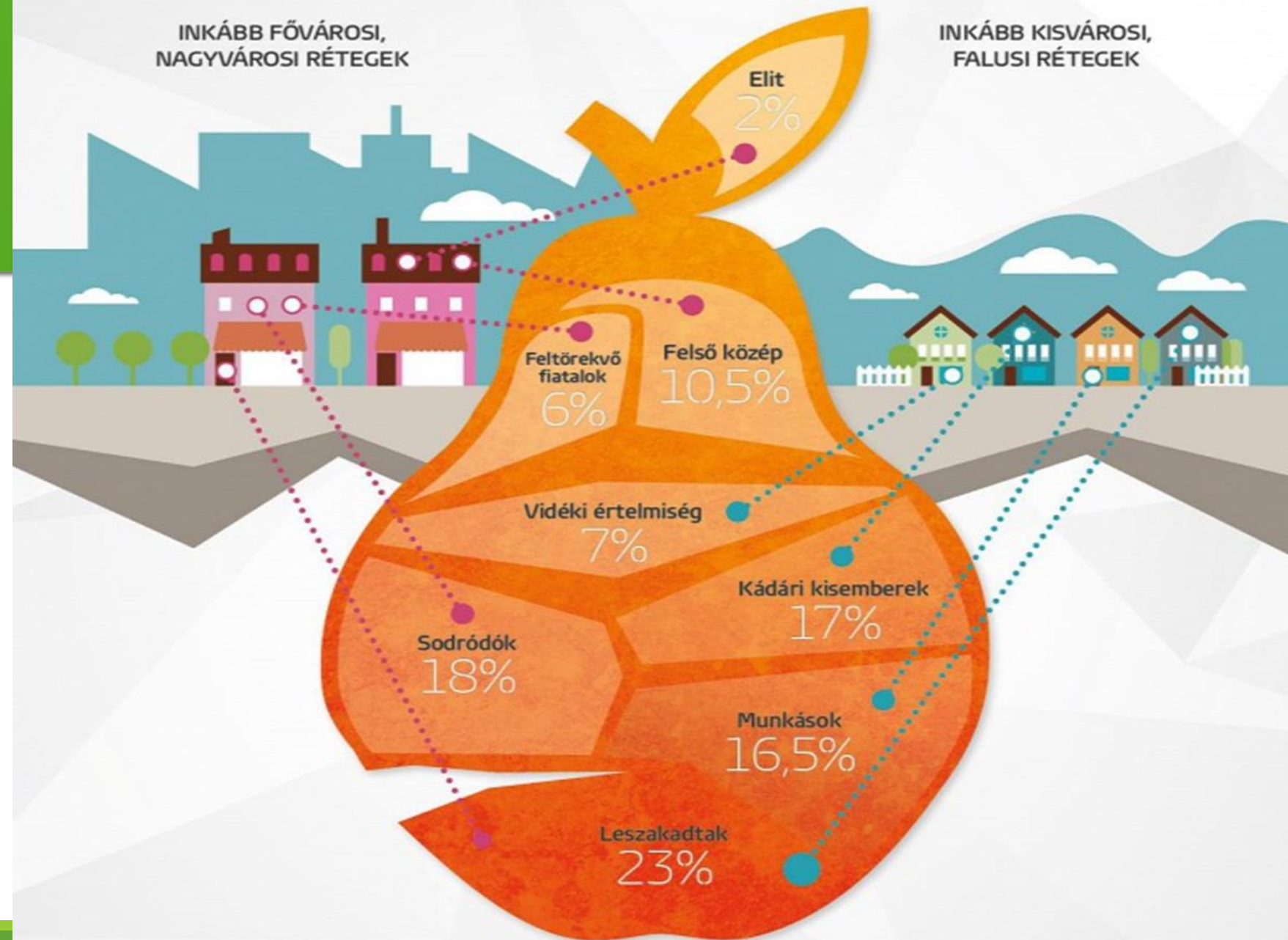
(3.) Középrétegek

(4.) Kispolgárság

(5.) Marginalizáltak

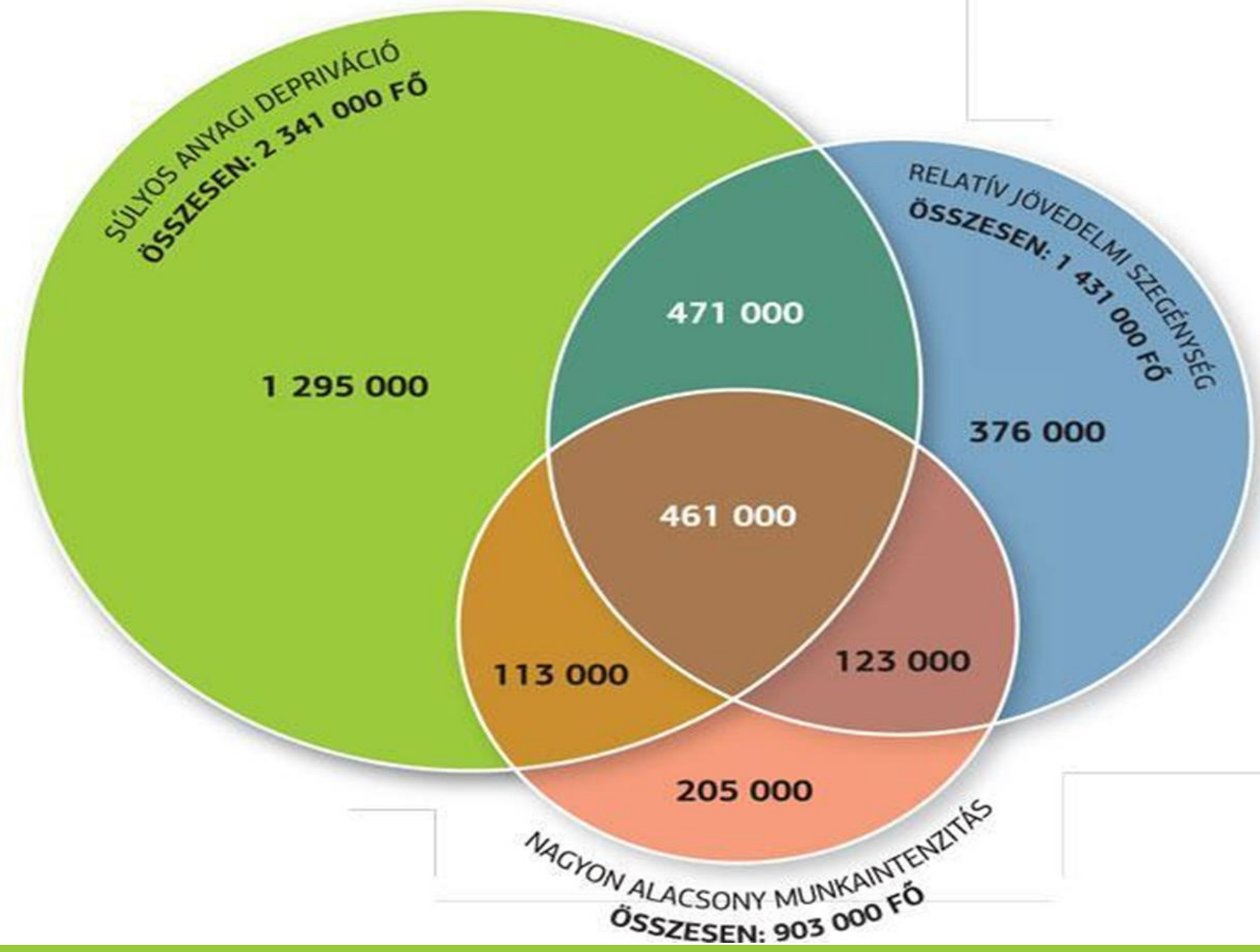
4. Rétegződés, mobilitás, szegénység

(B.) Mobilitás

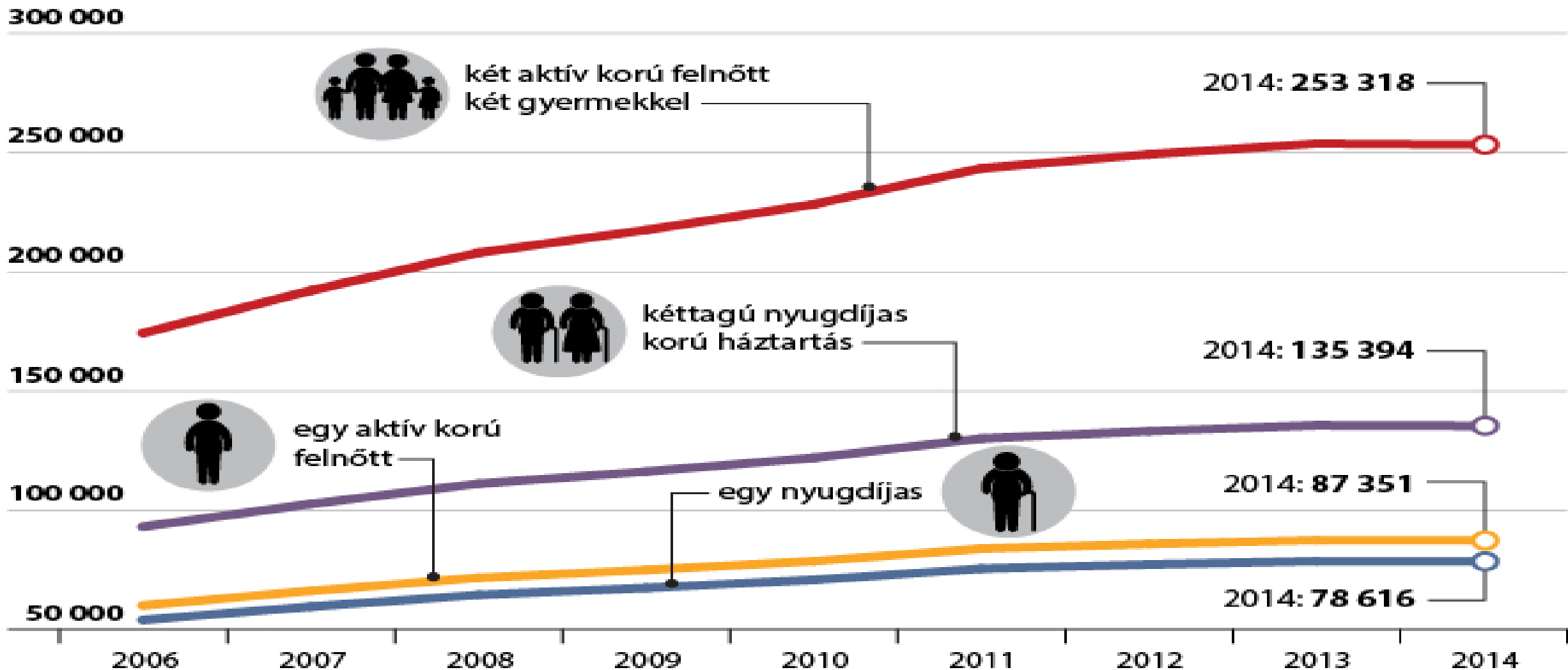
4. Rétegződés, mobilitás, szegénység

(C.) Szegénység

Létminimumértékek Magyarországon

Egy háztartásra számítva, forint/hó

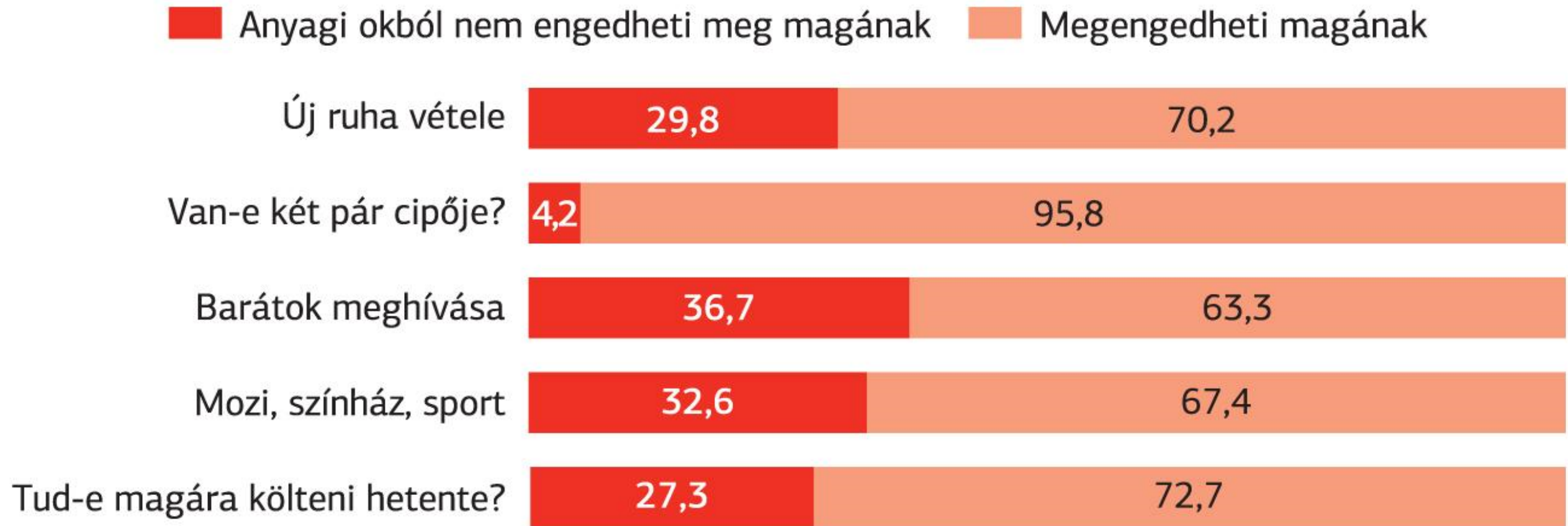

Forrás: KSH / MN-grafika

Az anyagi kirekesztődés fontos tételei

2013, SZÁZALÉK

FORRÁS: KSH / NÉPSZABADSÁG-GRAFIKA

5. Egyéb lehetőségek

(A.) Demográfiai mutatók

(B.) Urbanizációs és regionális különbségek

(C.) Deviancia

(D.) Mindennapi élet

(E.) Közgondolkodás, értékek

1. Problémafelvetés: a rendszerváltozás??

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

5. Egyéb lehetőségek

(A.) Demográfiai mutatók

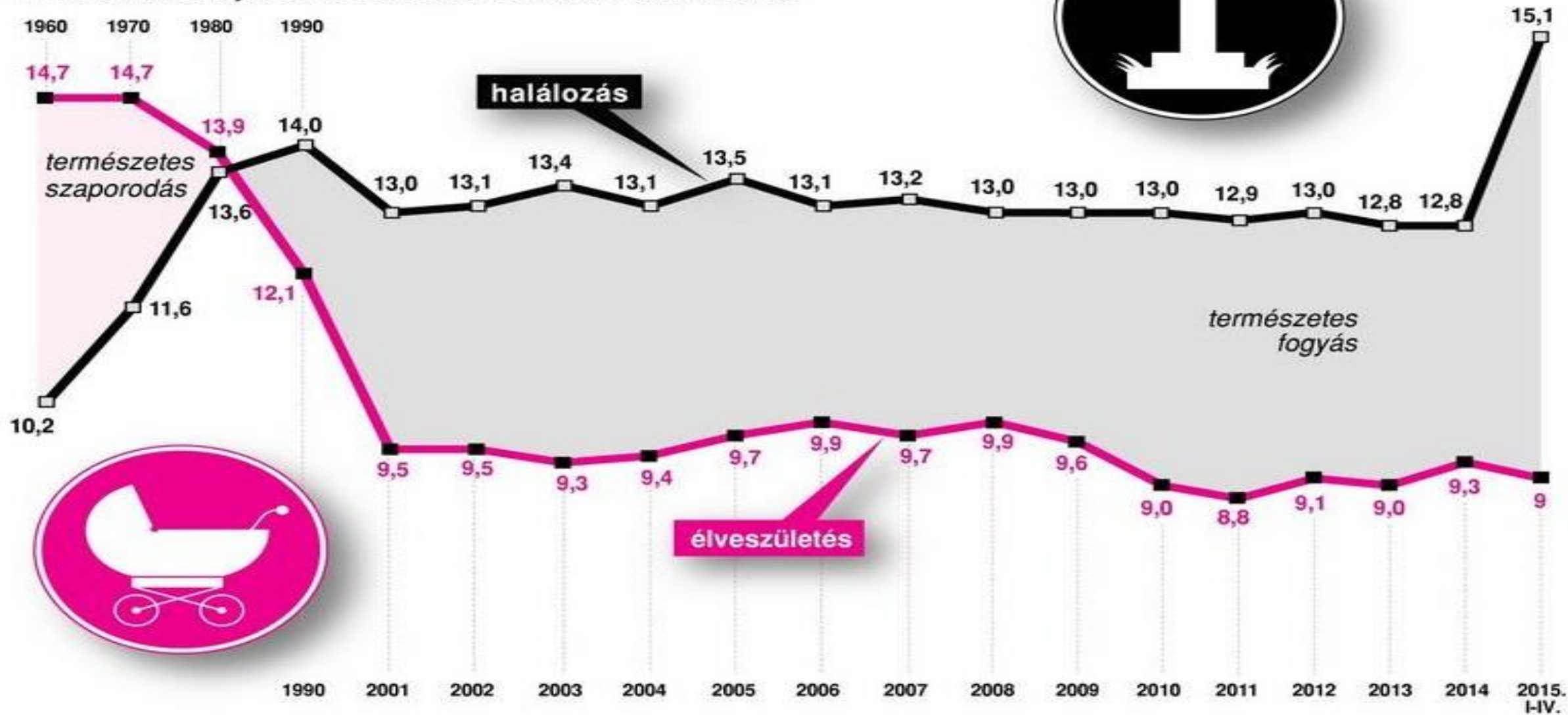
Magyarország népessége, 1949–2015

A népesség száma január 1-jén, ezer fő

Az elveszületések és a halálozások száma Magyarországon, 1960–2015. január–április

Az ezer lakosra jutó elveszületések és halálozások száma:

A világ népessége 2010/2050

Világnépesség prognózis 2050

9 150,0 millió

ebből:

Világnépesség 2010 (becsült adatok)

6 916,2 millió

ebből:

1 031,0 millió

4 165,4 millió

740,3 millió

596,2 millió

346,5 millió

36,7 millió

Afrika

Ázsia
(arab országokkal
együtt)

Európa

Latin-Amerika és karibi-térség

Észak-Amerika

Ausztrália és Óceánia

1 998,5 millió

5 829,7 millió

691,1 millió

729,2 millió

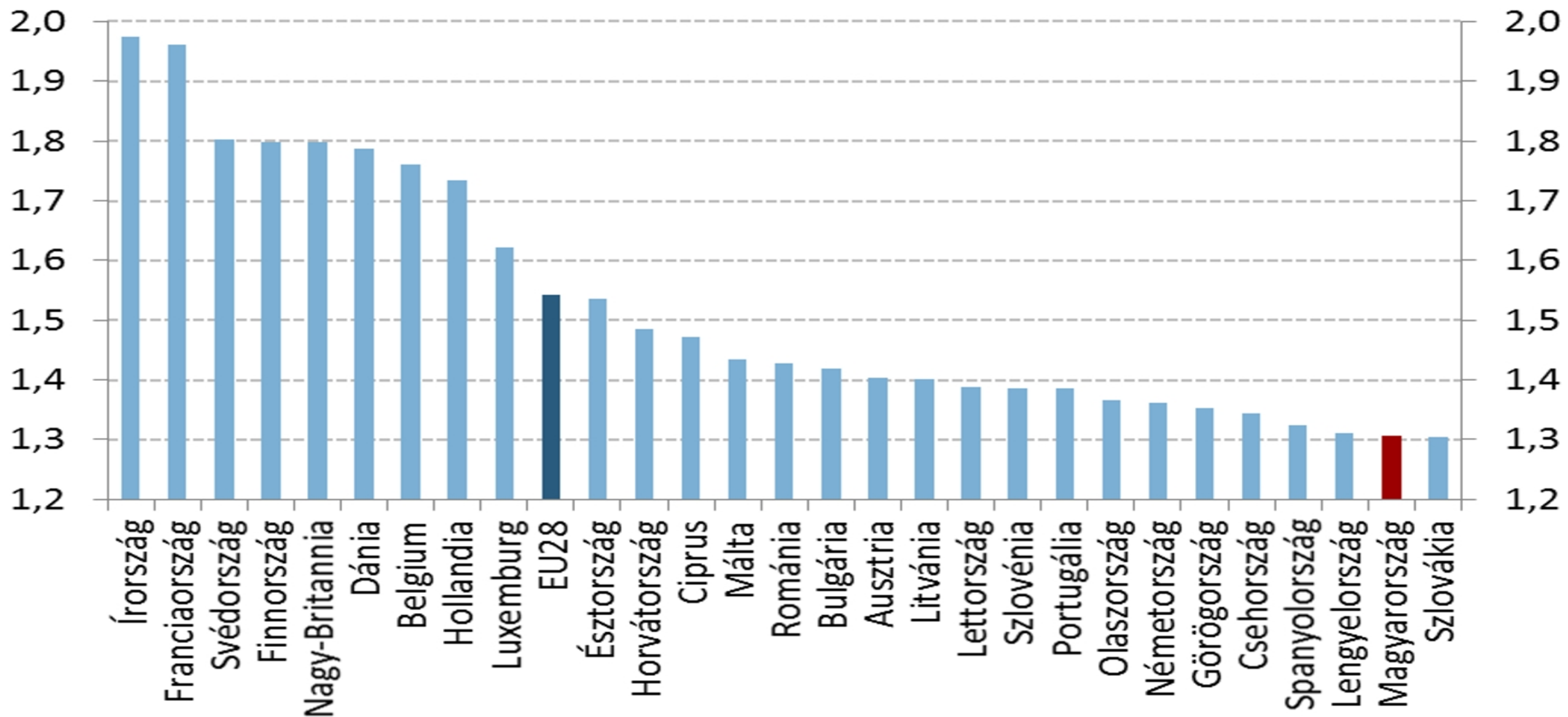
448,5 millió

51,3 millió

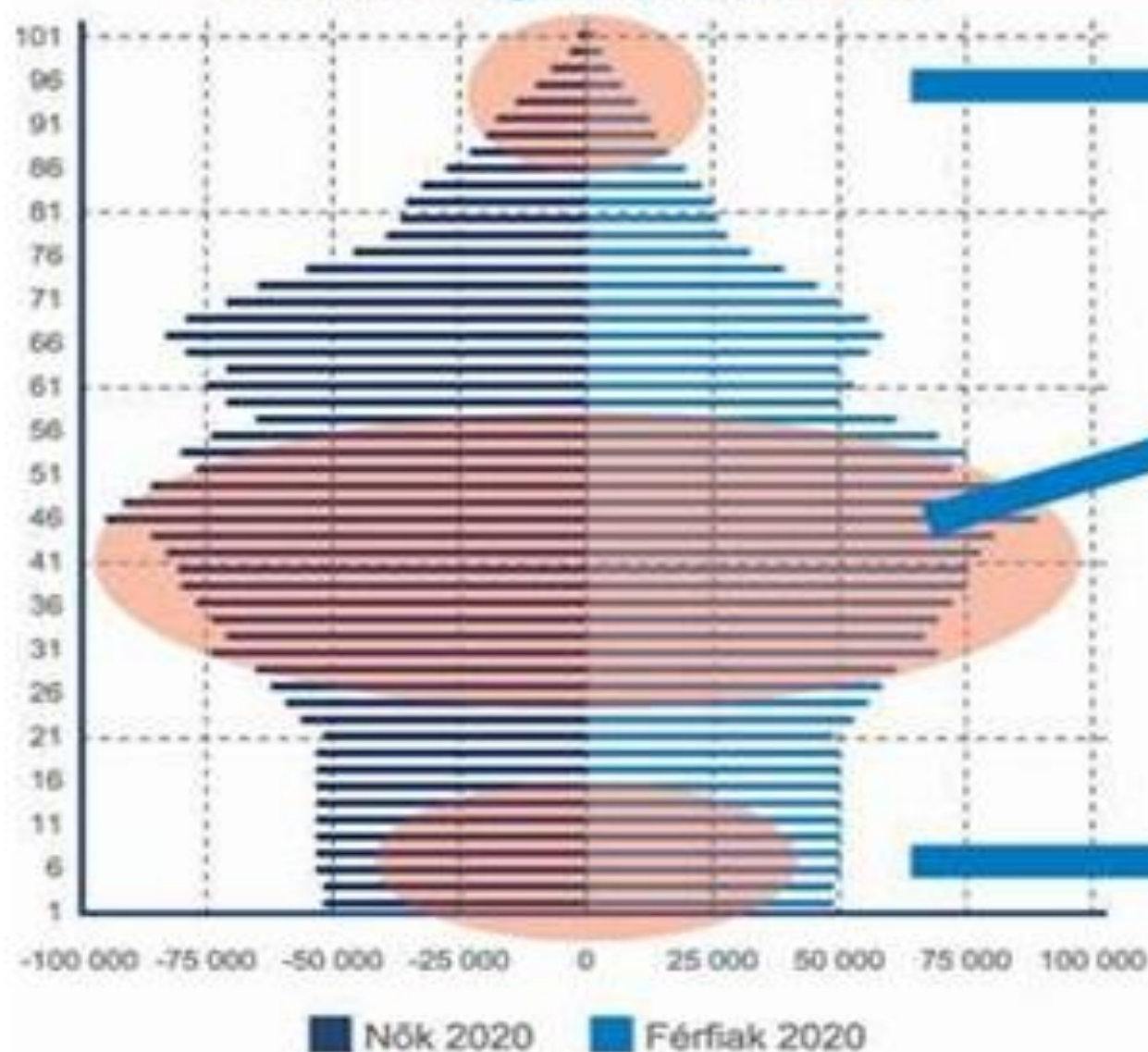

www.mti.hu

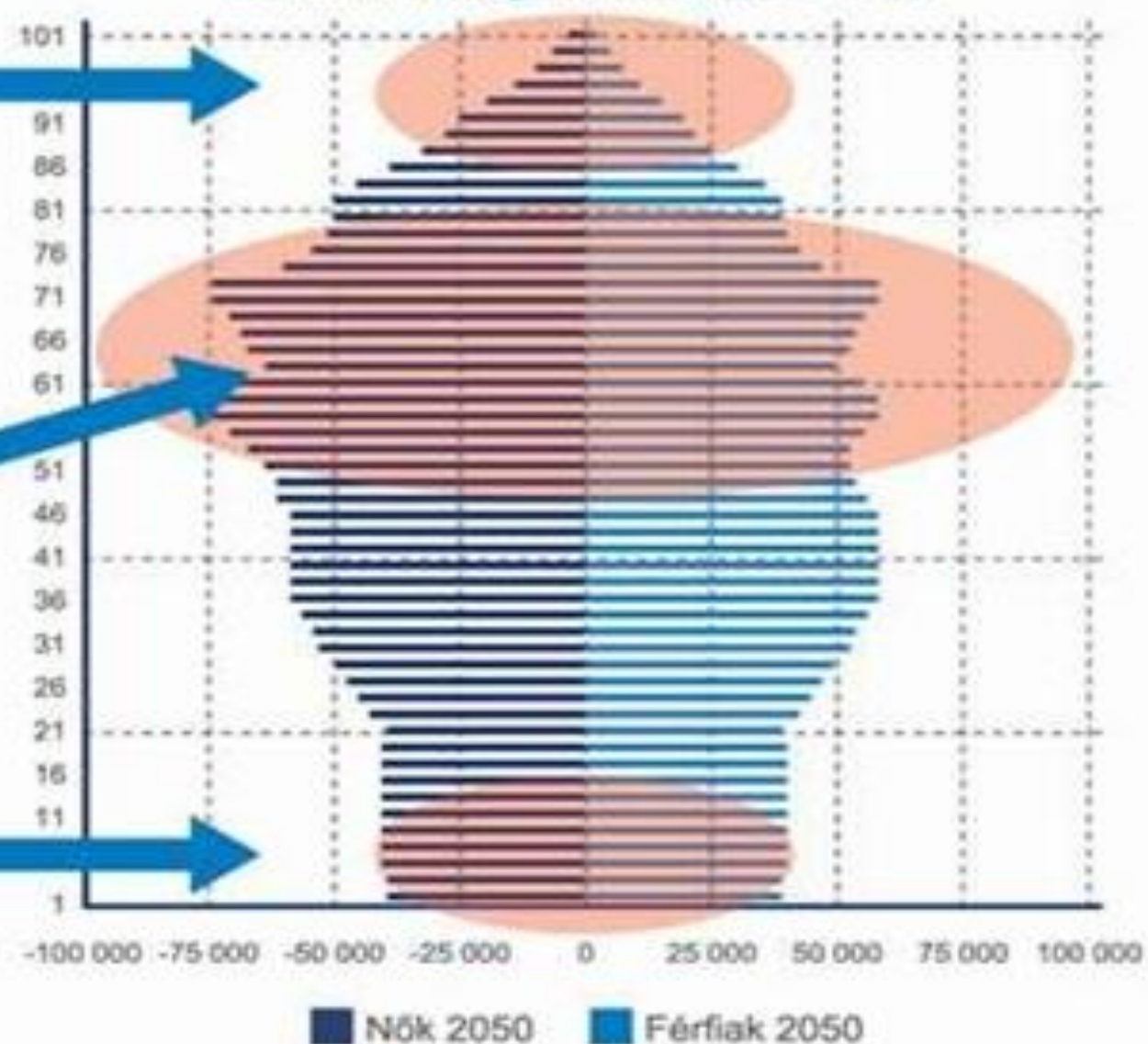
A teljes termékenységi arányszám alakulása az Európai Unió országaiban (2000-2013 átlag)

Népesség életkor és nemek szerinti várható megoszlása 2020-ban

Népesség életkor és nemek szerinti várható megoszlása 2050-ben

5. Egyéb lehetőségek

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

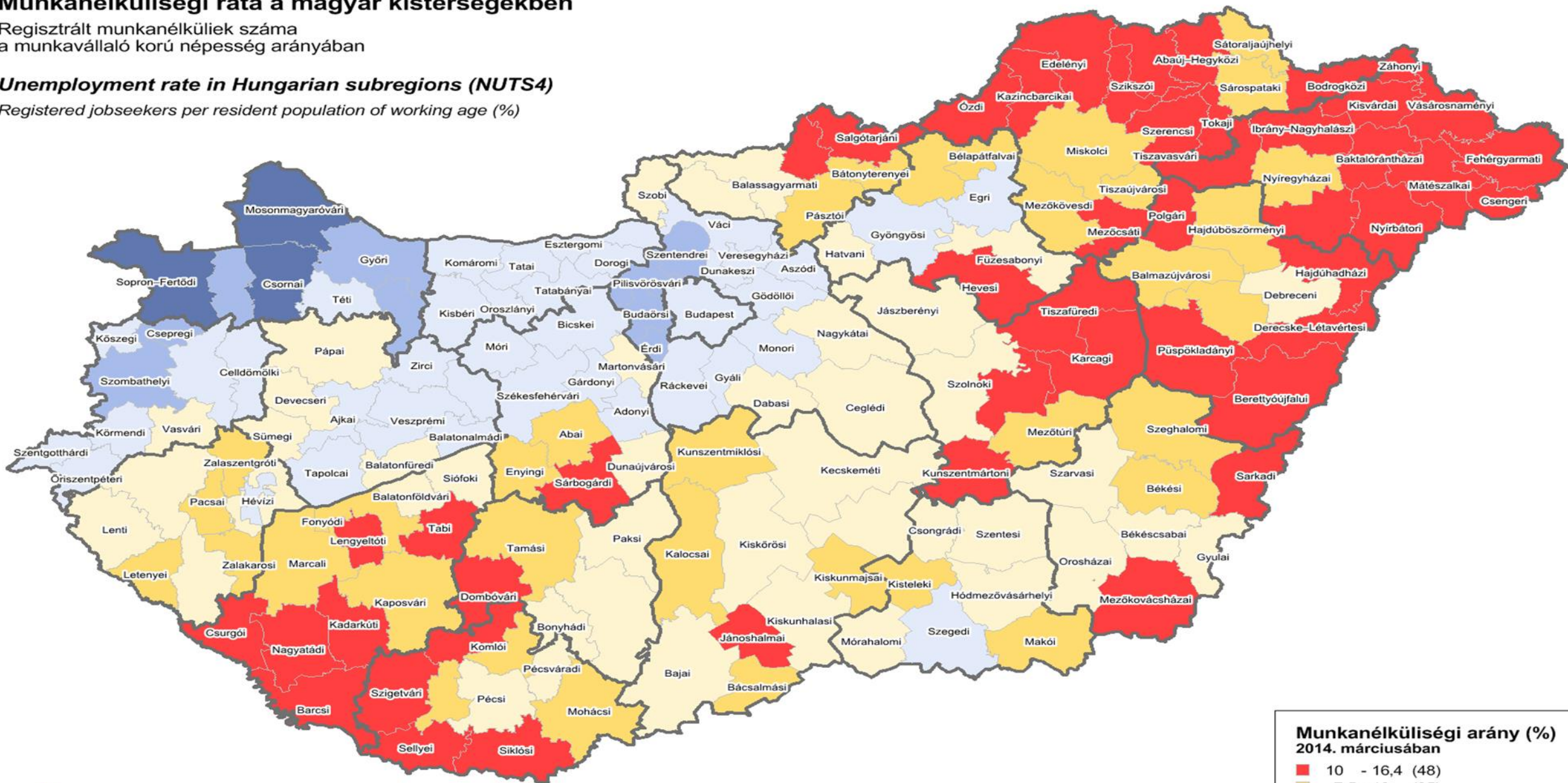
(B.)Urbanizációs
és regionális
különbségek

Munkanélküliségi ráta a magyar kistérségekben

Regisztrált munkanélküliek száma
a munkavállaló korú népesség arányában

Unemployment rate in Hungarian subregions (NUTS4)

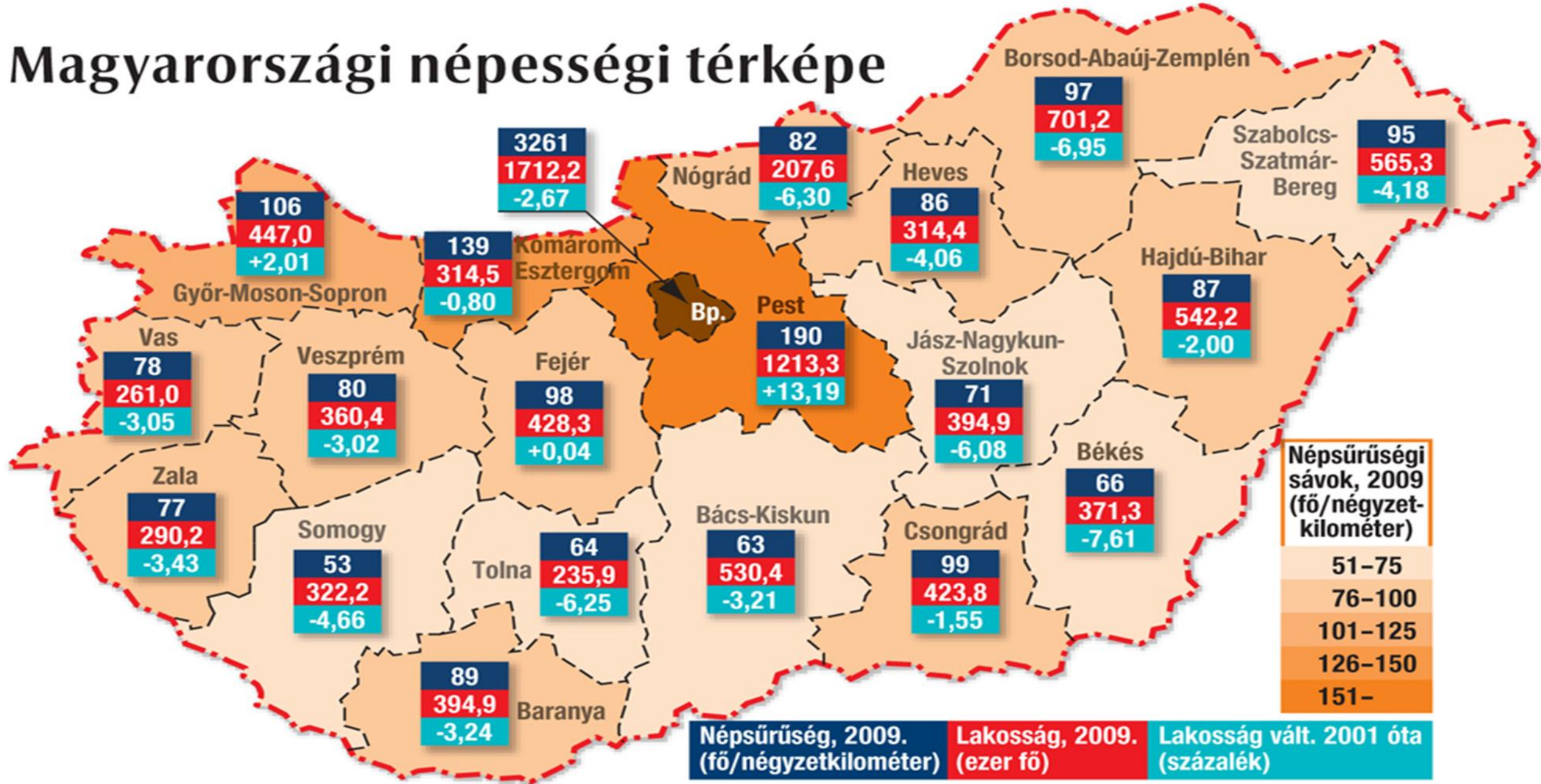
Registered jobseekers per resident population of working age (%)

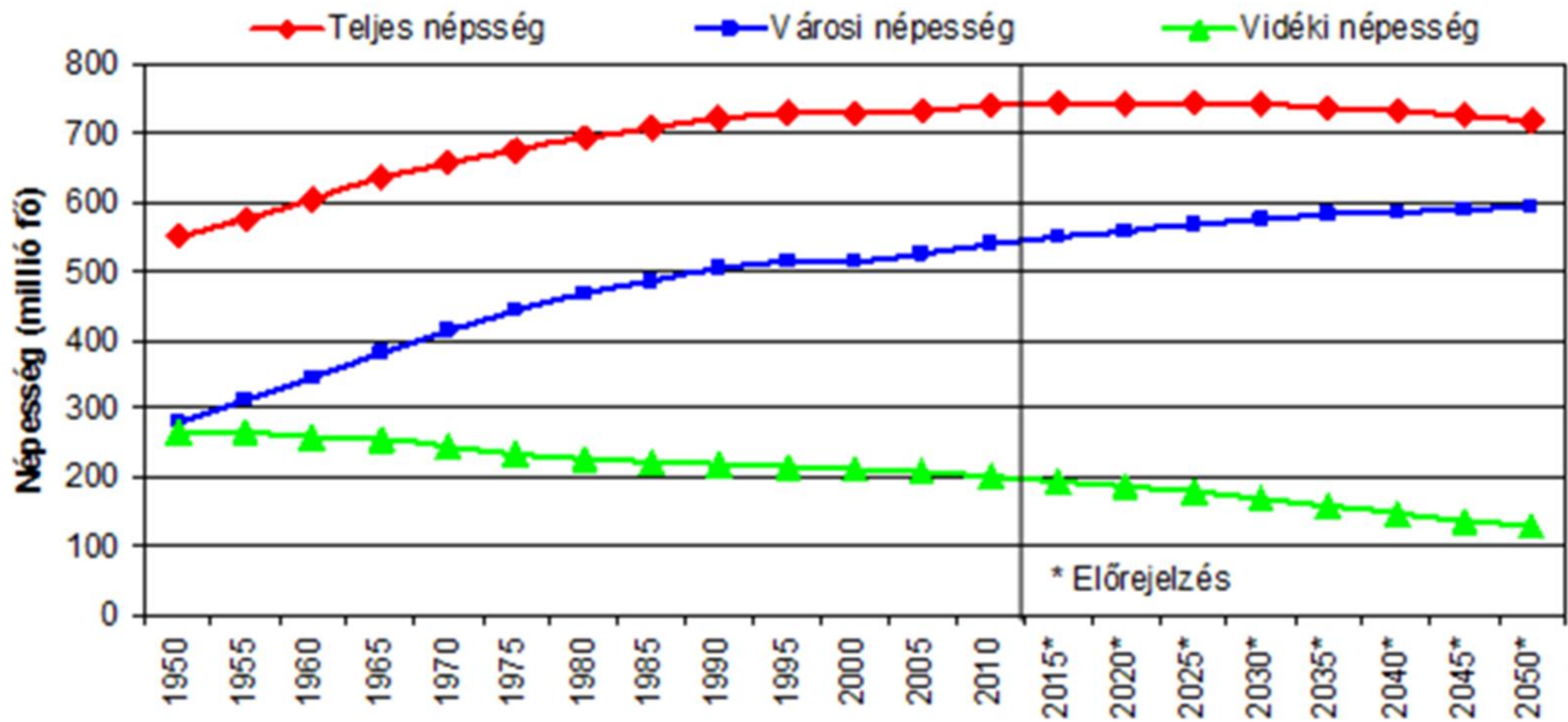
Munkanélküliségi arány (%) 2014. márciusában

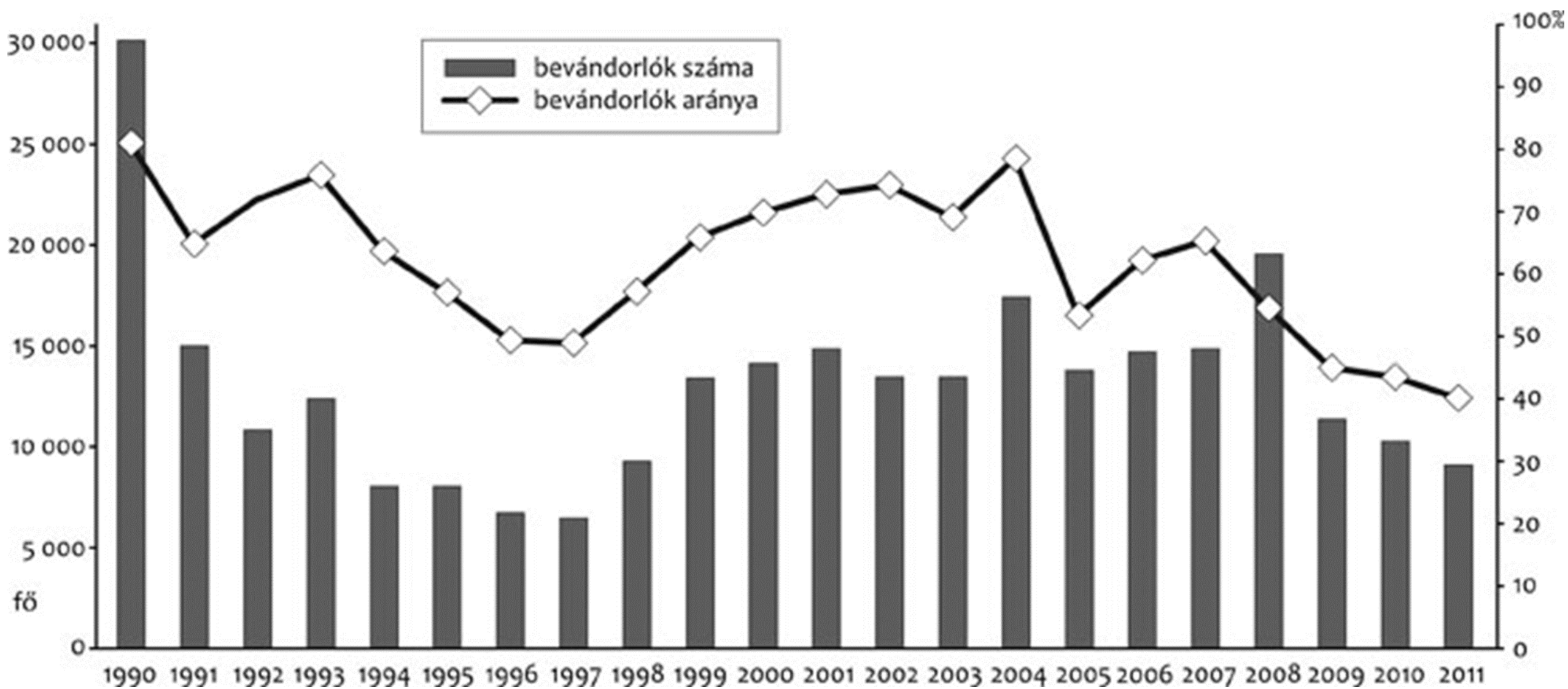
- 10 - 16,4 (48)
- 7,5 - 10 (35)
- 5 - 7,5 (42)
- 3 - 5 (38)
- 1,5 - 3 (9)
- 1 - 1,5 (3)

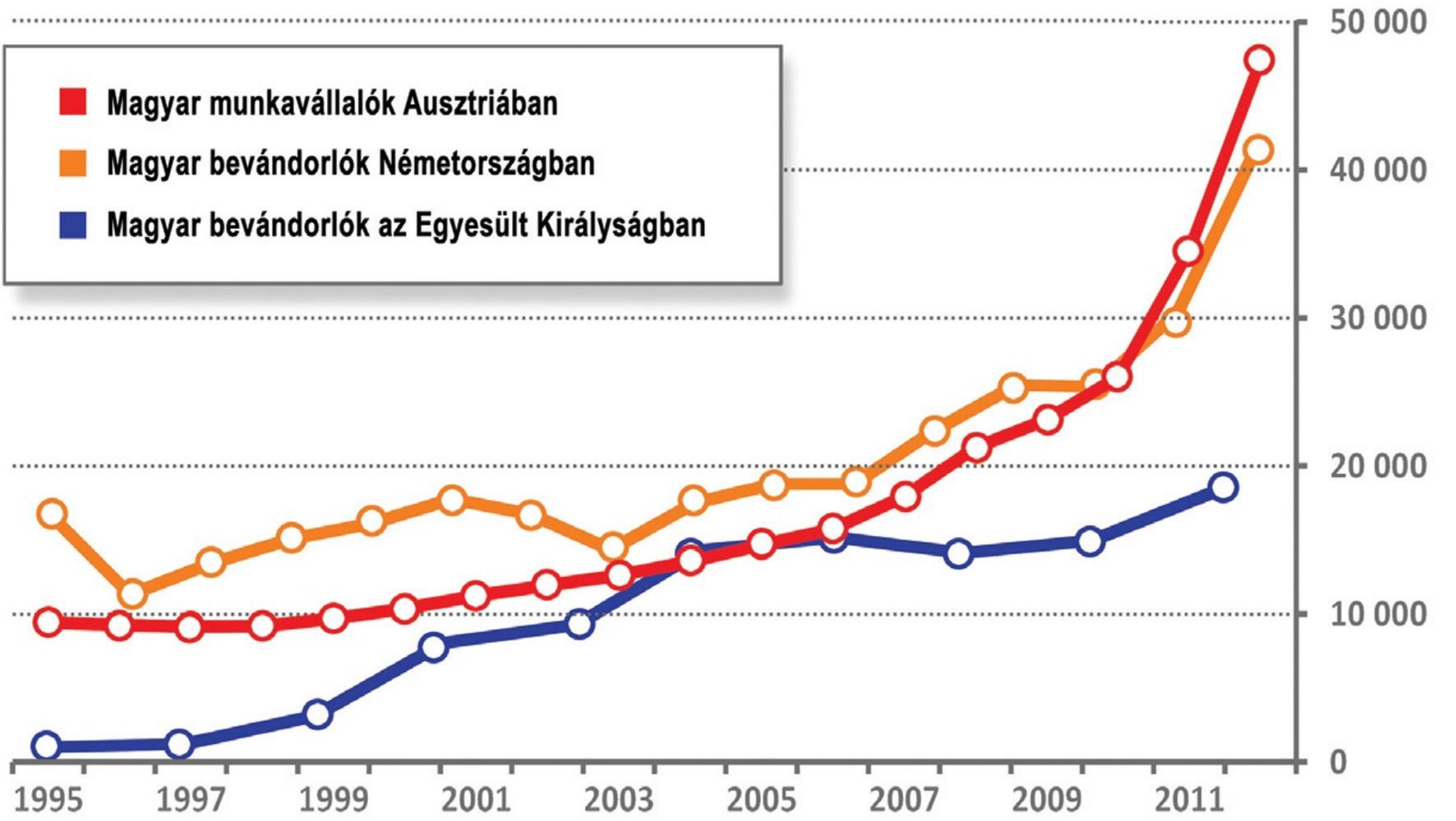
Magyarországi népeességi térképe

Megjegyzés: Az országos átlagos népsűrűség 108 fő/négyzetkilométer, a lakosságszám 2009. január elsején 10 millió 31 ezer fő, amely 1,66 százalékos csökkenést jelent 2001-hez képest
 Forrás: KSH

Minden ötödik magyar felnőtt tervezi, hogy külföldre költözik

1,6
millió

ember akarja elhagyni
az országot

48%

a 30 év alattiak fele elmenne

5. Egyéb lehetőségek

(C.) Deviancia

1. Problémafelvetés: a rendszerváltozás??

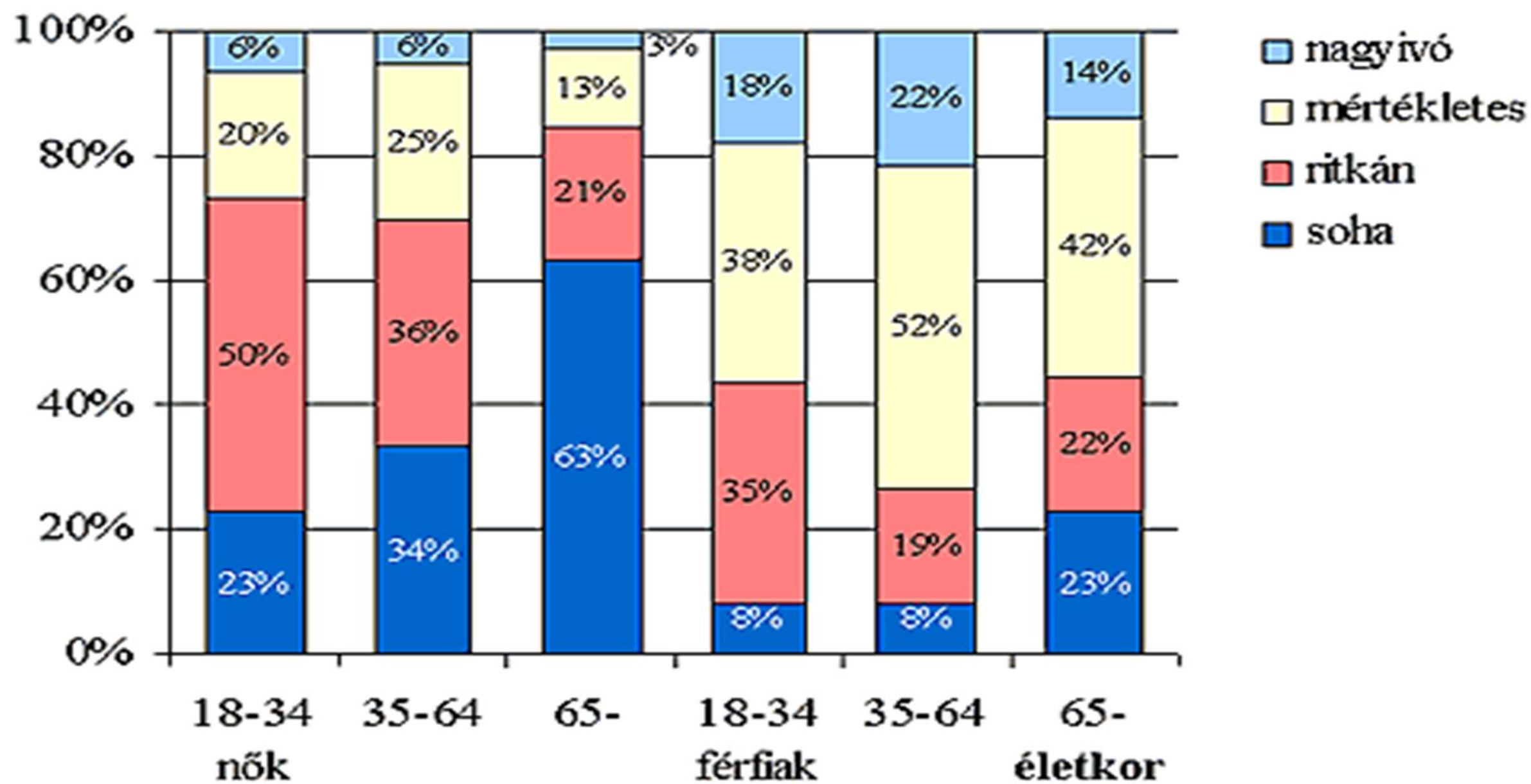
2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

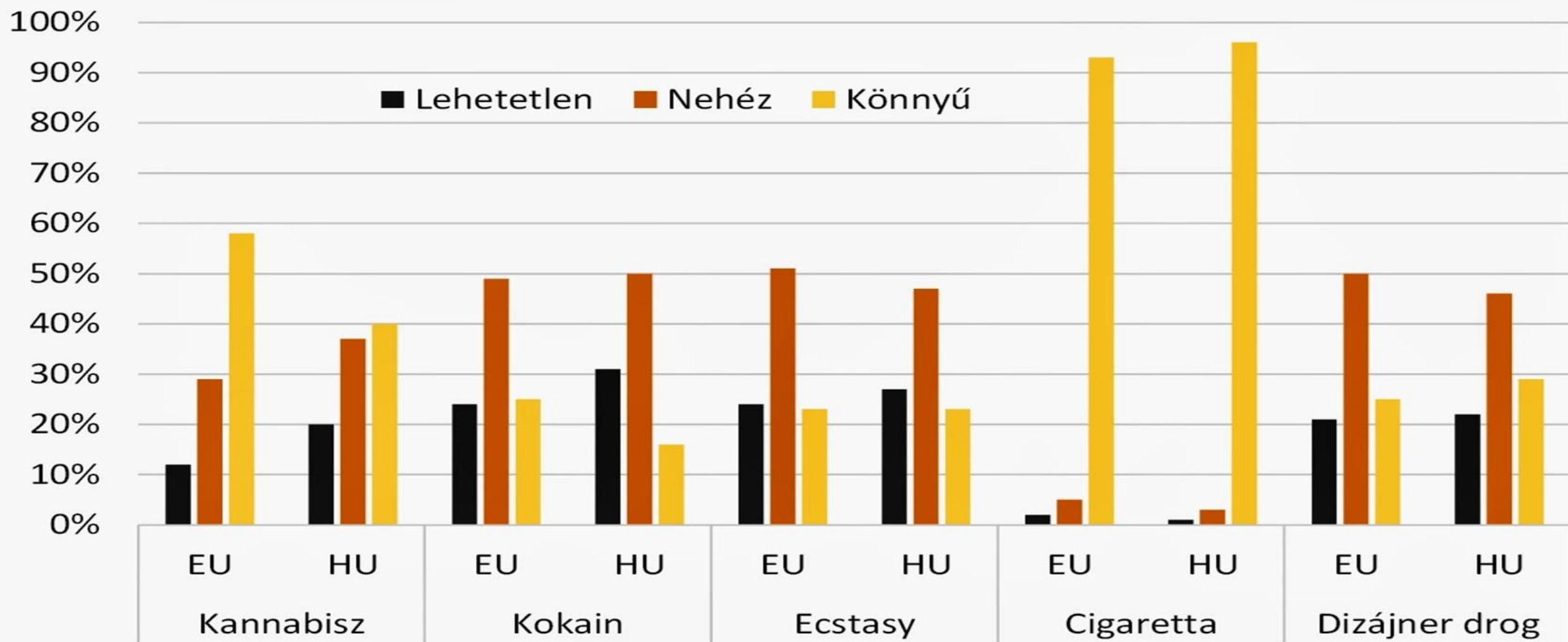
4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

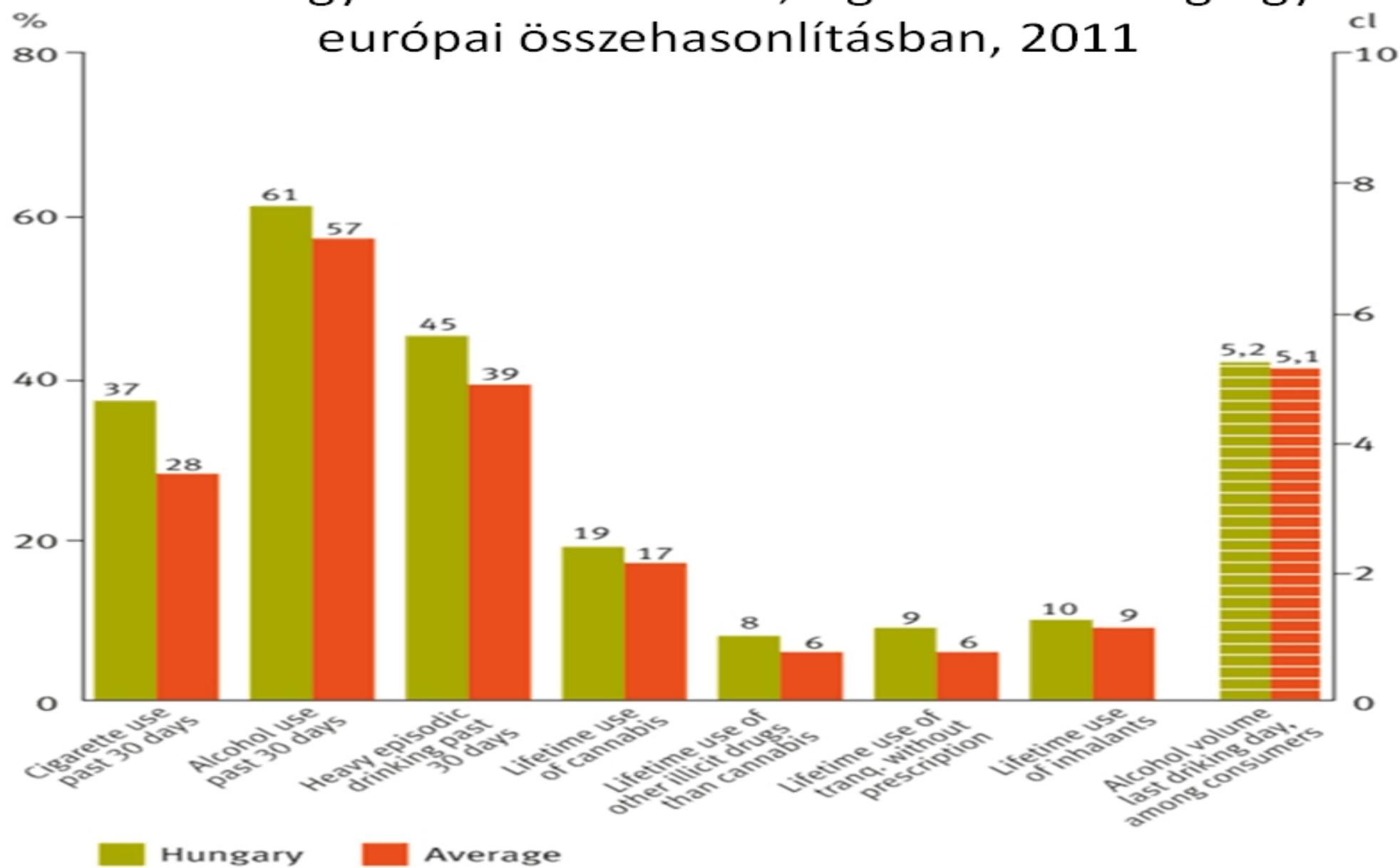
6. ábra. Az alkoholfogyasztási szokások kor és nem szerinti megoszlása

Mennyire lenne nehéz vagy könnyű 24 órán belül beszerezned az alább felsorolt szereket?

15-16 éves magyar diákok alkohol, cigaretta és drogfogyasztása, európai összehasonlításban, 2011

Az öngyilkosságok száma Magyarországon (1960–2014)

Forrás: KSH / MTVA Sajtó- és Fotóarchívum / MTI

www.mti.hu

5. Egyéb lehetőségek

(D.) Mindennapi élet

1. Problémafelvetés: a rendszerváltozás??

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

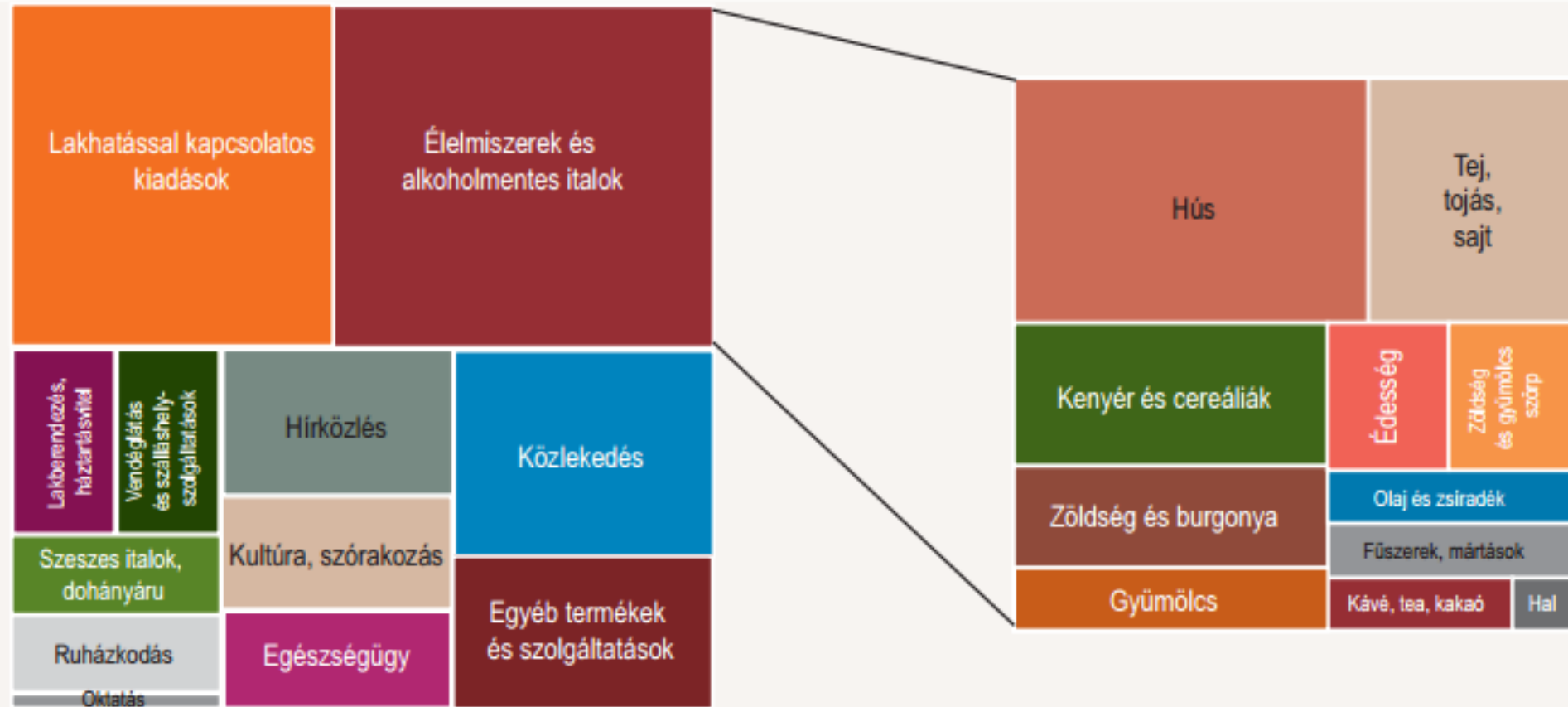
4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

Életmód

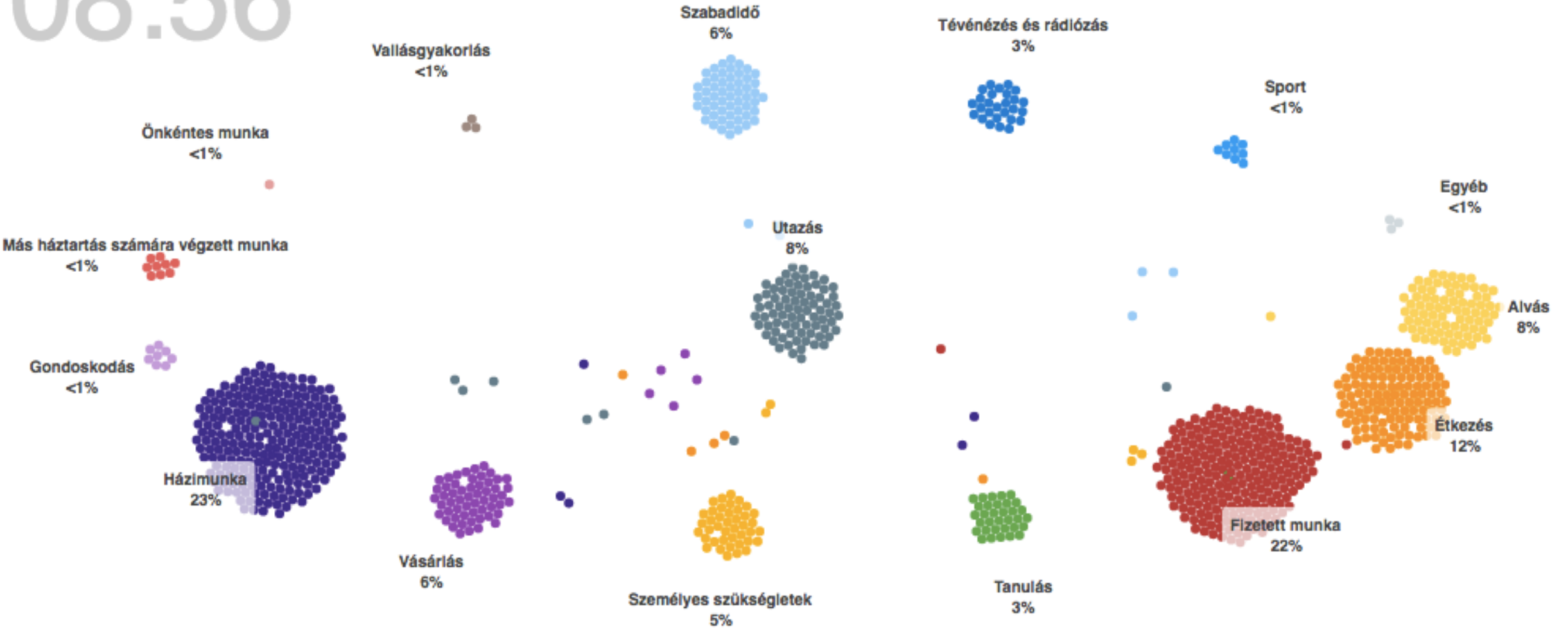

A háztartások kiadási szerkezete, 2015*

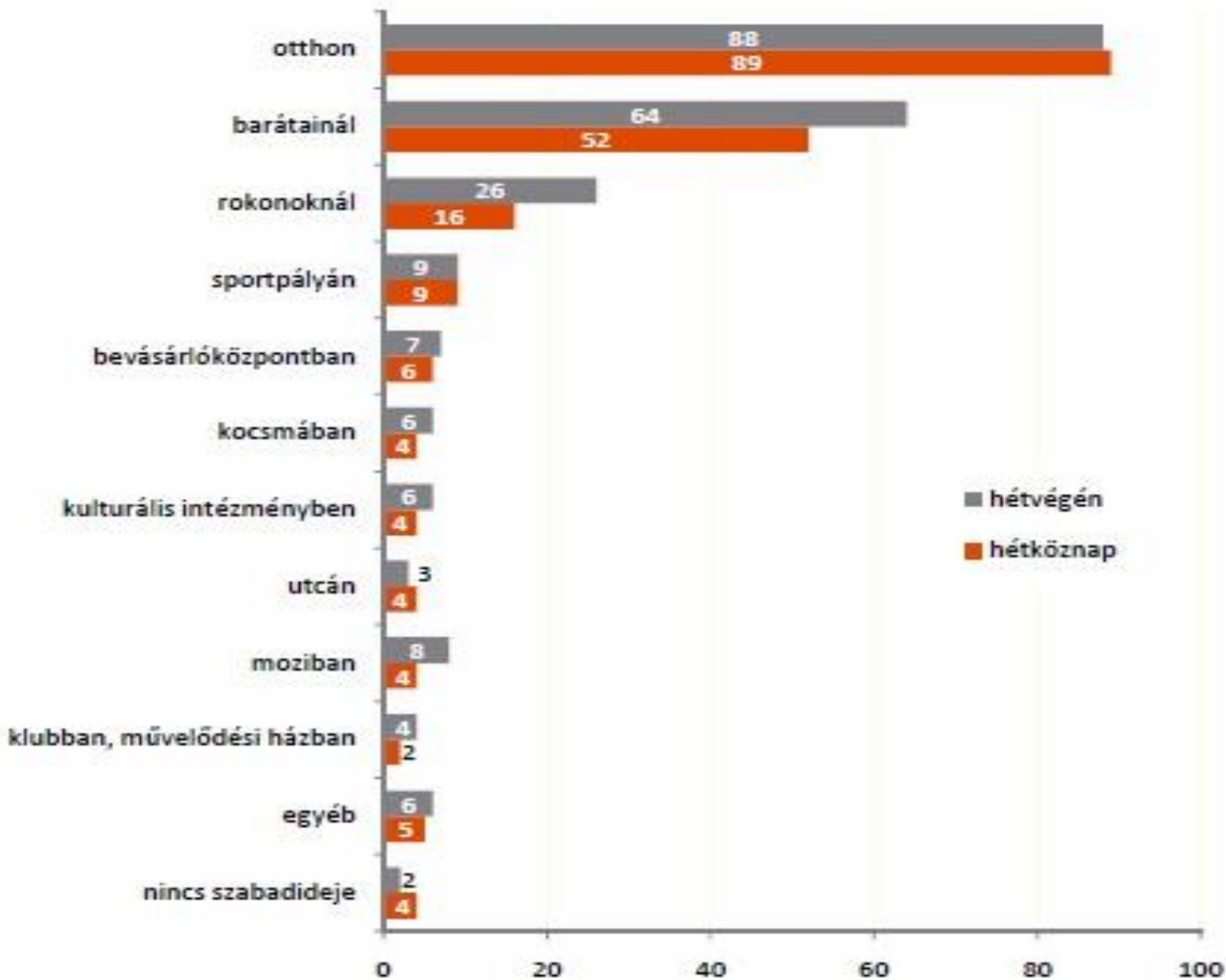
*A fogyasztási csoportok mérete a fogyasztási kiadáson belüli arányokat szemlélteti.

08:56

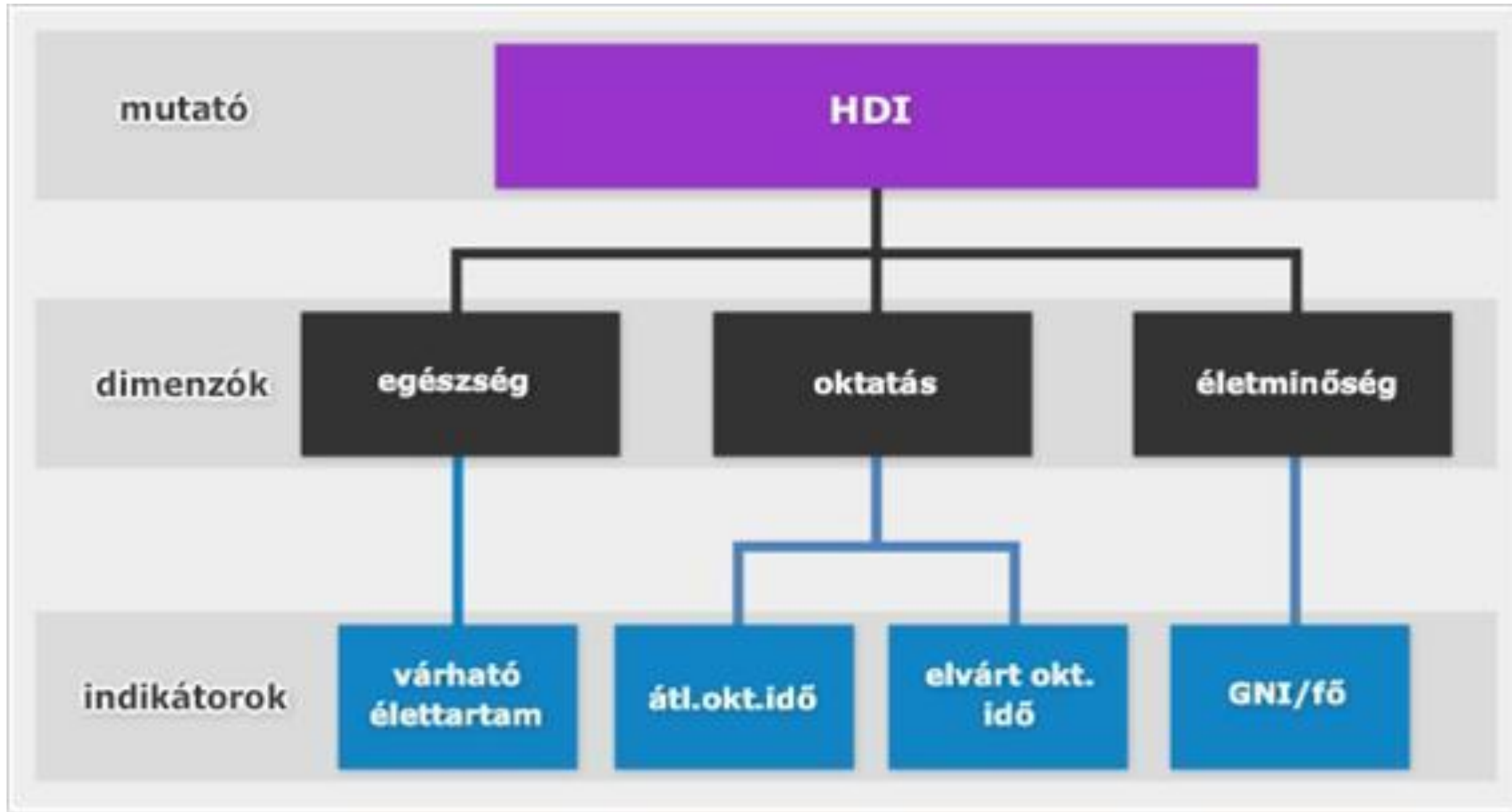

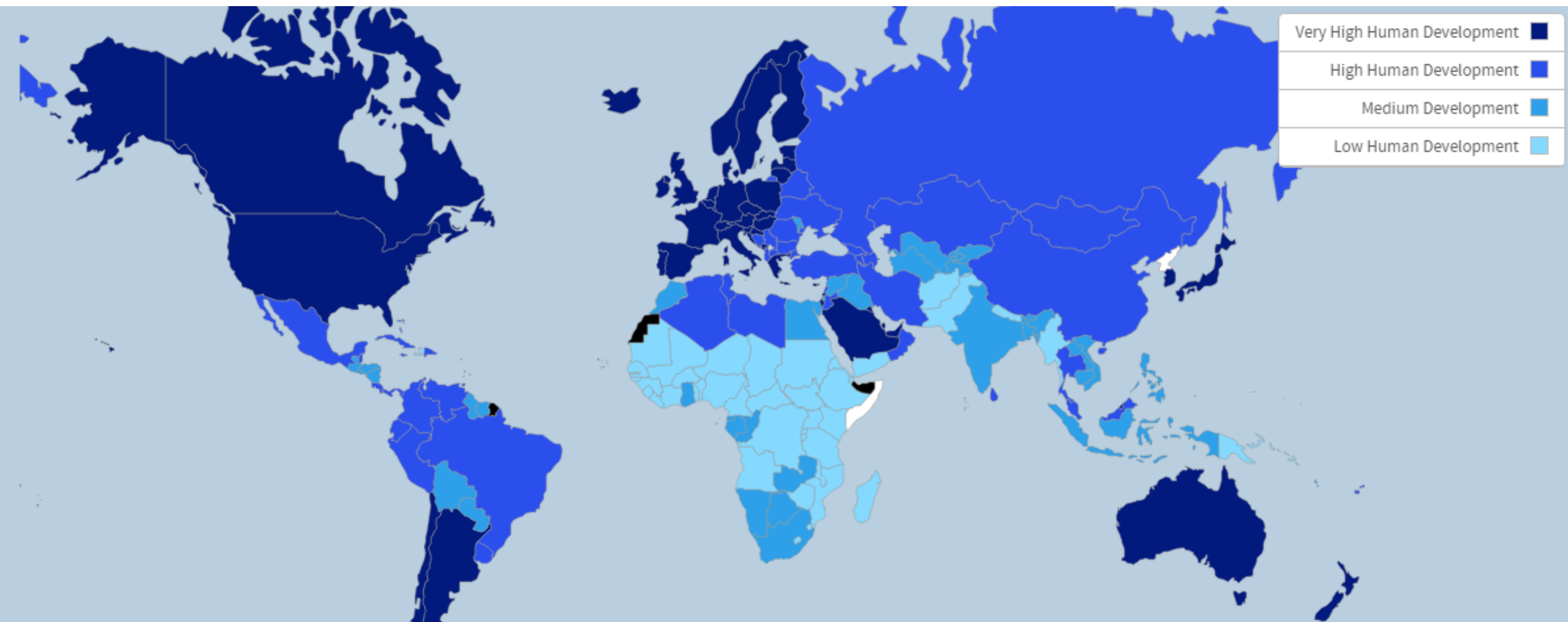
58. ábra: a szabadidő eltöltésének helyszínei hétvégén és hétköznap
(az érdemi válaszok százalékos előfordulása)

életstílus

Életminőség

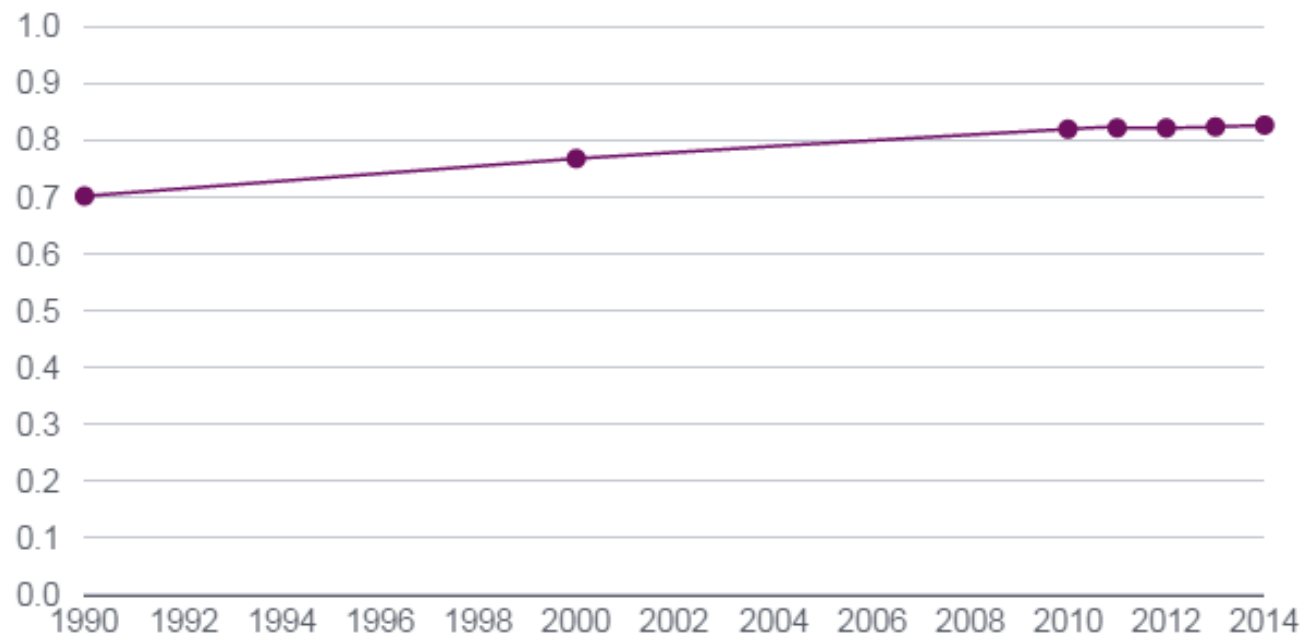

Human Development Index

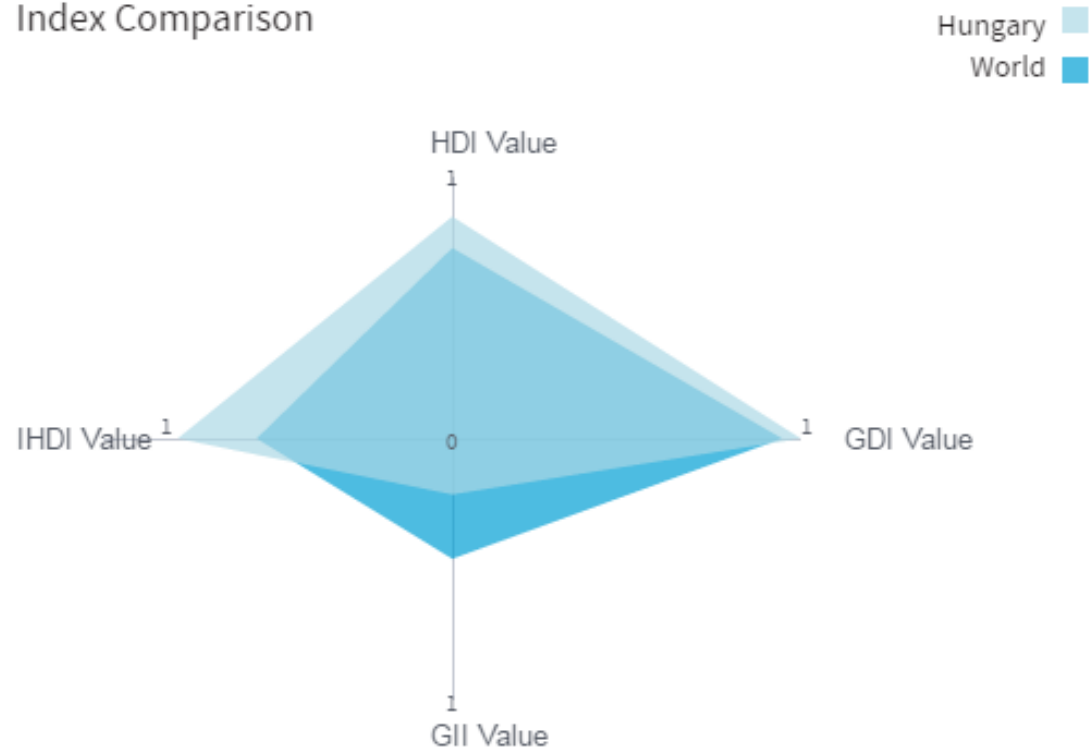
Index
0.828

Rank
44

Trends 1990 - Present

Index Comparison

5. Egyéb lehetőségek

(E.)Közgondolkodás,
értékek

1. Problémafelvetés: a rendszerváltozás??

2. A társadalomszerkezet jellemzésének módszerei

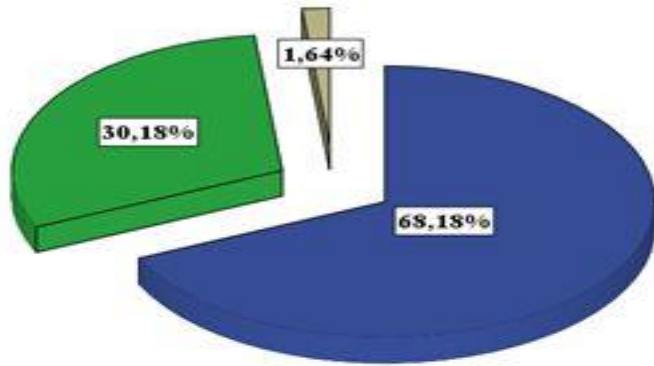
3. Iskolázottság, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, jövedelem

4. Rétegződésvizsgálatok, társadalmi mobilitás, szegénység.

5. Egyéb szociológiai lehetőségek

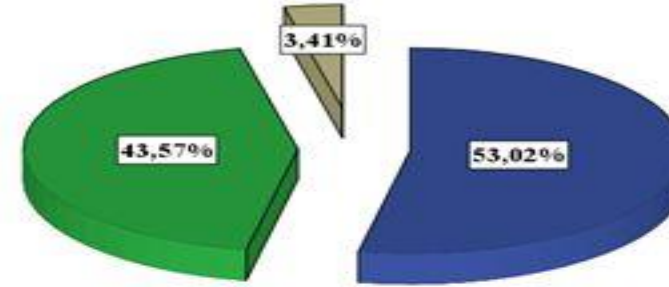
**„Melyek a mai magyar társadalom legégetőbb gondjai?
(Többet is jelölhet!)”**

Népességfogyás

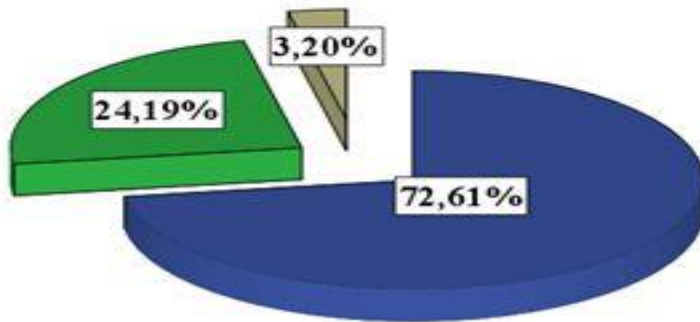
- választotta
- nem választotta
- Missing

A társadalomba beilleszkedni képtelenek tömege

- választotta
- nem választotta
- Missing

A társadalmi javak egyenlőtlen elosztása

- választotta
- nem választotta
- Missing

